

DN.
LVD. MERCATI,
MEDICI A CUBICULO
PHILIPPI II. ET III. HISPANIARUM
ATQUE INDIARUM REGUM POTENTISSI-
MORUM, ATQUE EORUNDEM PROTOMEDICI,
& in Vallefoletana Academia primariæ Cathedræ Pro-
fessoris emeriti,

Institutiones ad usum & exâmen eorum, qui lu-
xatoriam exercent artem,

IN QUIBUS EXPLICANTUR VARIÆ DIFFE-
rentiæ cum Articulationum tum Modorum, quibus solent articuli
depravari, suisq; è sedibus discedere, unâ cum arte, qua
nativus restitui Figuris & sedibus possunt
debentq;.

IN QUIBUS DENIQUE AGITUR
De Ossium fractura & curatione.

Ex Hispanico idiomate in Latinum vertit

CAROLUS PISO DOCTOR PARISIENSIS,
NUNC PRIMUM IN GERMANIA E MS. CUM FIGURIS LIGNEIS
ad ocularem demonstrationem in lucem editæ.

Francofurti, Sumtibus Wolfgangi Endteri,
Bibliopolæ Norimbergensis,

ANNO CHRISTI M. DC. L.

ILLVSTRISSIMÆ

ET

REVERENDISSIMÆ

DOM. DOM.

CATHARINÆ A LOTHARINGIA

Abbatissæ Romaricimontanz.

Uz duz sunt occasiones (Serenissima Princeps) quibus optinii quiq; Scriptores impulsu hodierno die sui monumenta ingenii ad posteros transmittenda passim principibus viris dare dicare consueverunt, earū una ad emendicandam auctoritatem malevolentiae invidorū retundendæ, necessariam comparata cūm mihi deesset, quæ ad patronum huic Libello, quem publicæ luci committo, quærendum invitaret; altera sanè, quæ ferè, in gratitudine animi erga magnates, quibus plurima debeant, significanda posita est, non defuit mihi eaq; gravissima. Curenim ambitiosè alienam præhensarem auctoritatem ei Libro, cujus magnus, totoq; terrarum orbe nobilis Medicus, & quem omnes scholæ suspiciunt & amant, Ludovicus Mercatus extitisset parens? absit namq; ut alienos labores eam mihi suppositum, quanquam gloriari possum, cum eum tantus aauthor vernacula, hoc est, Hispanica lingua solum loquentem, itaq; suis duntaxat popularibus utilem dedisset, me veluti pædagogi partes expletem Latino idiomate informasse, atq; informatum universo orbi gratum & utililena reddidisse.

Ex adverso autem prolixitas egregii animi erga me tui, ô clementissima Domina, jam diu vellit aurem serio & admonet, ut non ultra differam aliquam vel levem summæ meæ erga te observantiæ, nec vulgaris animi gratitudinis, qua magna tua in me beneficia semper sum prosecutus, publicam restitutionem: nam quo tempore me mea conditio à te disjunctisset, ita ut non nisi rarissimam meæ opellæ usuram capere tibi in posterum esset integrum, tua nihilominus celsitudo præteritorum memor officiorum, quæ à juvene olim accepisset, in me nihil tale cogitantem atq; vix ac ne vix merentem magnificentiam suam cum eximia benevolentia comiter effudit, ut quoniam tuæ tantæ liberalitati parem reipsa mihi non licet referre gratiam, saltem eam verbis exornarem ac publice propagarem, ratio à me suo jure depoposcit. Quod à me eò enixius præstandum putavi, quò reipsa semper expertus sum servitia hominum mei ordinis magnatibus exhibita justa mercede rarò nec nisi importunis extorta precibus passim compensari, quamquam verum illud esse semper crediderim atq; coluerim Italicum veriverbium.

Qui bien serve demanda assai.

Nam qui possem diffusius singularem illam tuam beneficentiam apud

EPISTOLA DEDICAT.

omnes deprædicare, quam in fronte ejus exarare libelli, quem fama latitudoq; nominis authoris in omnium sapientum toto orbe terrarum oculos esset delatura?

Atq; utinam mihi facundia facultasq; adesset pangendi alicuius reliquis tuis virtutibus heroicis paris digniq; elogii, aut conditio libelli illud pateretur præ se ferre, amplius sanè mihi aperiretur campus dicendi de magnitudine animi cum singulari prudentia conjuncta, quam in sapienter eligendo & constanter prosequendo eo vitæ statu, qui te mortalem hanc vitam adhuc spirantem immortalium beatarumq; mentium choris assereret, felicissimoq; Dei contubernio jam jam frui daret.

Commemorarem multa præclaraque temperantiæ raræ in similibus tui, hoc est, illustri summoq; loco natis virginibus exempla sive ad deliciarum aulicarum fugam, sive ad asperius strictiusq; vitæ genus masculis tantum animis & solitudinis amantibus familiare pertinentia.

Excurrem in illustriora ab egregia in Deum pietate & benigna erga proximum charitate profecta facinora, quibus nobilis & antiquæ domus sacræ gloria malignitate ævi fere emortua, pristino virtutis & sanctimonie splendori tua pia & pervigili cura restituta tandem viget hodierno die æternumq; vigeat.

Sed mihi ut moderer in hac parte, ultrò tua monet modestia, & tenuitatis styli tam gravi argumento imparis conscientia jubet me contentum esse debere hoc uno publico elogio, unam scilicet te hodie vivere, quæ cum generis nobilitate ceteras antilites antisset, tum verò in primis omnes sacrarum virginum choros etiam solitudini dicatos sanctimoniam vitæ atque sapientiæ longè antecellat, ut te nominis gloriæq; geminæ, divæ Catharinæ, tanquam redivivæ, fors & spes olim non vana maneat.

Quo in voto finio, obnixeq; te, ô Illustriss. Antilles, rogo, ut hoc qualecunque grati erga te animi debitæq; observantiæ mnenio solum non pari, qua me antea semper benignitate fovisti, accipias ab eo, qui æternum vivit

Tua Reverendissima

Celsitudinis

*Additiss. & humilissim
Servus*

CAROLUS PISO.

AD

AD LECTOREM PRÆFATIO.

Tente cogitanti cui libet quam indigno & miserabili
sint in statu quædam Medicinæ partes, minimè mirū
videri debet. me de ea Chyrurgiz parte, quæ membro-
rum luxationi præest, olim ab antiquis & sapientibus
Medicis plurimi æstimata instituisse vulgari idiomate
scribere. Nam illa hodie à doctis literatisque neque
cognita neque exercita jacet deserta, sed duntaxat à
pastoribus & rusticis, vel etiam mulierculis excolta est: hæc enim scilicet
genus hominum omni alio vitæ subsidio destitutum per hanc maceriem
live muri ruinam, aut ut melius dicam, per cortem postā carentem, &
quod peius est, hucusque salit & erumpit, ut examen efflagitet, imò obtine-
at, cum tamen nullus sani in hac arte iudicii possit videre, qua ratione illis
concedi queat, & concessio, ut illi possunt absque præceptione & arte attingere
optatum finem in tam difficilibus operibus, quæ sese in hac materia
offerunt, nisi valde temerè & cum plurimis erroribus. Itaque quandoquidem
hactenus Medici docti huic ministerio manum adhibere recusarunt,
non erit poenitenda opera eorum sublevare ignorantiam, qui rationes &
ordinem ac modum huius partis Chyrurgiz minimè callent, sed omnino
utilis & Reipublicæ fructuosa huiusmodi affectus graves nobis propo-
sitos ritè atque ordine tractare. Quamobrem mihi facile persuadeo, neminè,
qui ex quo animo lucubrationem hanc meam expendit, reprehensurū,
si necessitate ad levius eligendum malum coactus captui & ingenio ho-
munciorum, qui hanc Chyrurgiz partem exercent, stylum meum ac-
commodo, & excutiendas examinandasque doctis & sapientibus Medicis
relinquo quæstiones, interpretationemque obscuriorū Hippocratis loco-
rum, qui loci longè plures quàm in ulla alia Medicinæ parte hoc in argu-
mento propositio occurrunt. Non enim alia mihi mens est, quàm paucis
perspicuisque verbis tradere conclusiones, tanquam infallibilis veritatis
decreta, ex quorum cognitione prægressa innotescere possit modus ma-
num rectè adhibendi ossium fracturis atque differentis earum congruus,
& quibus artibus atque instrumentis necnon remediis & medicamentis
liceat propositis malis & consequentibus symptomatibus succurrere: in quo
mihi satisfactum purabo, si una & simplici veritate doctri-
ne & perspicuitate contentus ab obscuris ablineo quæstionibus, quibus
vulgaria hominum ingenia obtundi perturbarique possunt. Faxit
Deus, ut hic meus labor Reipublicæ sit emolumento,
meisque respondeat votis.

E L E N C H U S
CAPITVM IN INSTITV-
TIONIBUS HISCE
CONTENTORVM.

CAPUT I.

De considerandis ab artifice membrorum luxatorum re-
stitutore.

CAPUT II.

De constitutione articulorum & connexione ossium.

CAPUT III.

De conjunctione sive articulatione.

CAPUT IV.

De connexione simplici ossium, quæ non edunt motum evidentem.

CAPUT V.

De ossium connexione, quæ sit cum medio quodam conjungente.

CAPUT VI.

De luxatione & decessu articulorum ejusq; speciebus.

CAPUT VII.

De causis luxationis & depravationis articulorum.

CAPUT VIII.

De signis partis luxatæ.

CAPUT IX.

De prognostico & judicio luxationum.

CAPUT X.

De considerandis ab artifice, priusquam manum agro adhibeat.

CAPUT XI.

De extentione luxati membri.

CAPUT XII.

De modo restituendi articulos luxatos.

CAPUT XIII.

De ligaturis & remediis, quibus utendum peracta articuli reposi-
tione.

CAPUT XIV.

De situ, in quo membra restituta suo loco debent statui.

CAPUT XV.

De tempore & regulis solvendi ligaturas partium luxatarum.

CAPUT

EL ENCHVS CAPITVM.

CAPVT XVI.

De luxatione capitis, vertebrarum, cervicis, & claviculæ.

CAPVT XVII.

De quibusdam luxationibus in particulari, exempli gratia, & in specie de maxilla inferiore.

CAPVT XVIII.

De luxatione humeri.

CAPVT XIX.

De repositione cubiti.

CAPVT XX.

De luxatione brachii, palmæ & digitorum manus.

CAPVT XXI.

De luxatione femoris sive ossis ischii.

CAPVT XXII.

De genu luxato.

CAPVT XXIII.

De luxatione facili utriusq; tibiæ

CAPVT XXIV.

De carne, quam vocant contusam sive suggillatam.

CAPVT XXV.

De Ossibus fractis.

LUDOVICI MERCATI, REGIÆ
MAIESTATIS IN HISPANIA, CUBICU-
LARI ET PROTOMEDICI
GENERALIS

INSTITUTIONUM AD USUM ET EXA-
MEN EORUM, QUI LUXATORIAM EX-
ERCENT ARTEM,

CAPUT I.

*De considerandis ab artifice membrorum luxatorum,
restitutore.*

Um omnibus Medicis in confesso sit, & ex se notum ad habendam cuiusq; speciei ægritudinis certam scientiam præcognosci debere, quæ sit sanitatis non solum in genere natura, sed in singulis etiam individuis quæ propria sit cuiusq; sanitas, tum in toto, tum in singulis corporis partibus, necesse est profecto, ut ratio luxata quidem ossa restituendi, fracta autem uniendo ex arte instituantur, præcognitas habere omnium ossium naturales figuras, quæque ex cujuslibet ab altero decessione, figura sive in toto, sive in singulis ejus membris emergit.

Nam statim atq; aliquis quocunq; ex morbi genere laborat, id proclive est cognoscere, quoties membrum sese ostendit à nativa sua compositione excedere; deinde vero ubi constiterit membrum à sua decessisse figura, cum videndum sedulo, qua ratione deceat & possit suæ restitui sedi. Certum est enim, apud Medicos plures esse modos luxatas partes cuiusq; figuræ convenienter restituendi. Itaq; si quis mihi quodlibet membrum temere & absq; præcedente noticia & distinctione suo tentaverit reddere loco, id sane non nisi cum violentia, eaq; vel ipso morbo graviore poterit consequi, aut potius nusquam obrinebit; cujus signum est, quod passim connngit multos videre ob hanc causam restare post curationem vitii inemendabilibus maceratos.

Quamobrem incumbit ei, qui luxatoriam artem profiteri cupit, multa circa ossium naturam scitu necessaria tenere.

Primum igitur est, ossa temperamenti esse à natura frigidi siccæ, & terrenæ substantiæ; quam ob causam ossibus fractura laborantibus medicamenta frigida siccæ sunt admovenda, similia scilicet eorum naturæ; quanquam ad unionem eorum necessarius sit calor aliquis & glutinosa viscidaq; substantia.

Secundo nosse expedit ossis fracti vel luxati magnitudinem, utpote ex qua intelligitur congruus contrahendi modus; majora namq; facilius est restituere quam parva, nimirum novisse oportet magnorum ossium quædam esse vidua, quæ intra se nihil continent, uti est os frontis superius & inter supercilia medium, alia esse plena medulla, ut ossa perne, radii, & inferioris maxillæ, partim carere cavitate & medulla, qualia sunt septem ossa capitis, os homoplate, ossa vertebrarum, & sacrum sive caput spinæ, & ischyos, partem ossa quædam parva esse absq; medulla, sed solida tota, ut sunt ossa parva faciei, palmæq; manus, & minutula prope articulos digitorum, scilicet fami gravis similia, deniq; dentes.

Tertio scire utile est, ex quo ossium numero quodlibet coagmentatur membrum, siquidem è membris quædam pluribus ex ossibus ejusdem magnitudinis & figuræ

constant, quibus in restituendis haud parva occurrit difficultas, cujusmodi sunt manus & pes; nam interea dum ex eis unum reponitur, alterum luxari quandoque evocato itaq; restitutio fieri citra detrimentum aliquod nequit ab eis, qui ossium numerum & sedem praedictis in partibus ignorant.

Quarto & praecipue est tenenda cujusq; ossis figura, ex qua scilicet intelligitur, quantum pars ipsa sua naturali deflectat, & praeterea quoties os fractura laboret, colligitur, quam ad figuram cuiq; ossium & membro congruam ornari oportet, debet. ad cuius rei notitiam considerare oportet duas esse ossium figuras, unam scilicet ossis propriam eamq; convenientem membro: quippe figura ossis brachii ita propria est brachio, ut tibi convenire non possit; & vicissim sua est tibi, quae brachio utilis esse non potest, & ita de ceteris. alteram esse communem diversorum membrorum ossibus, quae nihil aliud est quam eminentia quadam sive extuberantia ossium quorundam ad plura eorum officia utilis, qualem habent os femoris & alia multa ossa, quae est in duplici differentia, una quippe est portio ipsius ossis, unde extat clarius & insignior, eaq; unica reperitur sola in quibusdam ossibus, ut in radio seu osse brachii, una utrinq; insit capitis: Et in aliis ossibus plerisq; plures reperiuntur, ut in altero osse brachii, in osse coxae, in eunefurmi; quod est in ima capitis parte, in osse frontis, in nodis scapularum; secunda species additamenti in ossibus (epiphysis dicta) est, quando eorum extremitati superiori vel inferiori adjungitur veluti frustum, quod ita alteri insertum videtur, ut huius beneficio illud quasi deficiens perfectam consequatur magnitudinem; id autem ita alteri cohaeret ad amissum, ut unicui tantum videatur, nimirum illud majoris securitatis gratia factum est, ut scilicet, si quando forte ex ossibus frangeretur aliquod, divisio minime ad totum perveniret, deinde natura videtur ad invicem tanquam operimentum ossibus medulla praegnantibus, eustodire scilicet huius gratia: quanquam non defunt, quae cum medullam continent, carent tamen tali tegumento, ut inferior maxilla, praeterea huiusmodi additamentum utile est ligamentorum insertioni, adhaesioniq; pertinaci, nec non etiam exortui aliorum ligamentorum, quippe cum ex epiphysi ob hunc finem idonea refudet materia. Adhaec eadem maioribus ossibus firmamenti usum exhibet non secus atq; basis columnis sive pilis. Ceterum quanquam in pueris tenera est & mollis adinstar cartilaginis, statim tamen cum aetate induratur, ut minime videatur additamentum esse, nec nisi magna vi avelli queat sine credine sive longa excoctione. Ea sunt demum naturae sagacitas, ut huiusmodi processus sive eminentias nullis aliis quam grandioribus ossibus tribuerit, vel iis, quae vehementibus cientur motibus, ut cubitus, tibia circa genu, condylus scapulae, superior enxae pars. in iis autem, quae huiusmodi tubercula habent, unum vel duo in aliquibus solent esse.

Ad quintum sciendum est, quem sinum vel cavitatem unumquodq; os habet, ut si forte in sede egrediatur naturali casu, iusto, aliave ex causa, tum intelligi queat, quem in locum reduci & converti possit.

Postremo tenendum est, quam ossa inter se unionem sive commissuram sive colligationem habeant, quae proprie vocatur conjunctio, quandoquidem in hoc legitimus modus os depravatum restituendi suae sedi consistit. nam quemadmodum variae sunt figurae & modi articulationum, ita etiam sunt diversae luxationum species, modiq; diversi atq; artes eas corrigendi; itaq; non sufficit scire os suo restituendum loco, sed necessarium est, quoq; modum tenere, quem quaevis articulatio & noxa ejus sive laesio requirit, quique est convenientis unicuique restituendae, aliter operatio tanto fit cum dolore, ut ab inflammata parte, vel affluxu ad partem humore & indurato restitueri manci, ac si pars minime esset reducta. Univerſa igitur artis luxationis doctrina in hisce duobus consistit, quantum spectat ad reductionem ossis nativo loco dimoti.

Atqui praeter superius dicta contemplanda quoque venit ossium substantia, quae est rara seu spongiosa, vel solida sive densa, dura, mollis, crassa aut tennis, aspera aut laevis.

Quanquam autem multae sunt ossium figurae, scire est tamen, nequaquam esse necessarium universas eas sigillatim complecti, sed eas duntaxat, quae sunt ad articulationem constituendam necessariae, siquidem quod unum intenditur, est cujuscumque

quæ ossis reductio ad suum locum, siue conjunctionem, unde exiliit, quare scire conuenit, quod quemadmodum sunt varæ conjunctiones & cohesiones ossium, ita etiam variz emergunt naturales figuræ in membris, unde cognita naturali consuetudine partia figura facile intelligitur, ossane inter se conueniunt, an dissentiunt.

Itaq; animaduertendum est, quædam ossa ita esse conformata, ut in aliqua sui parte seu extremitate aliud possint os excipere, & quasi abscondere, alia, quæ nullo modo possint, nisi ipsa prius sint in altero excepta; atq; illa quidem, quæ sunt primi generis, cavitatem habent, quæ autem secundi generis, tuberculum potius siue caput habent, quale est os brachii parte superna, quippe quæ ossis humeri sinum ingreditur. nonnulla item sunt, quæ simul excipiunt & excipiuntur, qualia capitis ossa. Præterea quædam per simplicem & planam unionem & cohesionem sese excipiunt, muruq; junguntur tam arcta unione, qua nulla alia firmior sit, uti apparet in epiphyssi, cujus ante facta mentio sit. Repetire demum est alia ossa, quæ non junguntur, nec possunt, nisi per medium alicujus rei, veluti conglutinantis & affigentis, quod medium est caro, cartilago vel nervus.

Porro licet ante exposita minime obscura sunt, sed dilucida, nihilominus rem utilem facturus mihi videor, si eadem diffusius & vocabulis usitatis & clavis explico, nimirum enumerans compositionis ossium humani corporis differentias, figurasque eorum unionem quavis in parte resultantes, & simul declarans tum modos, quibus conjunguntur, tum quem ob finem, quicunq; conjunctionis modus speciatim cuilibet membro est tributus. Quod ut ordine præstem, in primis exponam, quid sit unio, conjunctio, aut articulatio ossium; deinde explicandum est, quod duo sunt modi cohesionis ossium, unus per unionem, alter per articulationem, quia absq; hac notitia impossibile est, cerre multum difficile scire aut posse reducere ossa ad sua loca, cum reductio congruere debeat harmoniz & modo conjunctionis.

CAPUT II.

De constitutione articulorum & connexione ossium.

Conjunctio siue unio siue syntaxis ossium nihil est aliud, quam naturalis unio unius ossis, aut plurium cum altero secundum suas extremitates, non tamen, ut ex ambobus restet unum, ut fit in osse fracto, quod redit ad unionem, fitq; unum per medium callum. Hoc enim in ossium compositione & unione non eodem modo evenit, quia quæcumque copulantur duo ossa, non restat factum unum, sed duo, ut ante erant. Medici intelligunt per hujusmodi compositionem in univcrsum sumptam qualemcunq; ossium unionem, nulla habita ratione specierum ejus, quæ omnes colligantur siue junguntur uno ex his duobus modis vel ambobus simul. Primus est, quando cum ligamento seu vinculo undiquaq; articulus cingitur, ut apparet in articulatione manuum, pedum, & brachiorum: alter est, cum rotundum ligamentum ex cavitatis medio exiliens inseritur medio capitis ipsam cavitatem subeuntis, uti cernere est in omnibus ossibus, quæ vehementibus cientur moribus, quale est os coxæ, duplici vinculo munitum. Natura scilicet hujusmodi compositionis genus excogitavit, quia cum humanum corpus suæ firmitudinis gratia ossibus babuisset opus, cum uno aures continuuq; osse per univcrsum corpus extenso productuq; neq; moveri posset, nec flecti, inq; varias figuras verti, utiq; usus providit, factis hujusmodi articulationibus ossium, proindeq; propter duos fines harmoniam & compositionem ossium duum generum fecit, unum per unionem ossium, alterum per simplicem conjunctionem siue unionem cum medio, aut sine illo, uti mox videbitur. primam vocant conjunctionem siue articulationem, secundam simplicem conjunctionem, & ita faciemus mentionem uniuscujusq; horum duorum modorum per se & specierum ejus in particulari.

CAPUT V.

De ossium connexione, quæ sit cum medio quodam conjungente.

Secunda species conjunctionis ossium improprie dictæ articulationis, vocata symphysis, ex naturalis eorum unio cum aliquo corpore medio illa cooecente, diciturq; naturalis ossium conjunctio, cum medio ad differentiam uniois ossium fractorum, quæ juncta retinentur à callo sive poro, quæ non est naturalis, uti illa, quæ præterea dicitur unio cum aliquo medio, ut distinguatur ab ea, quæ modo epiphyse dicta est, sive additio ossis sive medio, quæ scilicet fit uno alteri adglutinato, dum adhuc teneriora sunt, quæ tamen postea cum ætate indurescunt. Ad extremum, hæc ossium unio cum medio tribus modis formatur, prout tria sunt media, cum quibus illa fieri potest, unus est, quando media cartilaginis duo uniuntur ossa, ut cernere est in ossibus pectoris. Alter est, quando oservo mediante ossa adglutinantur, ut in vertebra spinæ. Tertius est, quando duo ossa per mediam cariem conjoinuntur, quod existimo fieri magis ad robur & firmitatem ligamentorum, quam ad ossium coeunionem, siquidem carnis fibræ seu filameota misceri conspiciuntur cum reliquis, ex quibus ligameota continentur.

Ad hæc oecesse est artificem considerare omnes istos modos connexionis ossium, quia ut natura, & diversitate partium, ad quas pertinent ossa, sunt differentes modi, ita non magis aut minus variant modi luxationis ossium, ex quo nisi quis illos distincte cognoscit, impossibile aut certe arduum admodum est, posse reddere membra luxata suis sedibus. Quamobrem tempus est docere, quid sit dislocosus sive luxatio ossium, & quomodo quævis articulatio potest depravari, quia per eundem ordinem debet redire ad suam constitutionem.

(B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V X Y Z)

CAPUT VI.

De luxatione & decessu articularum ejusq; speciebus.

Luxatio articularum nihil est aliud, quam desultus sive decessus capitis ossis à propria sede versus aliam partem minime naturalis, à quo motus impeditur aut oboleat, unde constat, disensum in articulis cum esse motum, quem Medici *dislocosus* vocant, modo ossis solum sua è sede, cum separatur ab eo, cum quo conneebatur. Unde colligi potest, suppositis omnibus ante memoratis, quatuor esse decessus ossium ab invicem modos, primus est, quando ossa, quæ juncta erant & commissa, longius discedunt ab invicem, ut duo focii brachii & perox, & os scapulæ, quod solet separari ab humero, quod vitium proprie nominatur decessus sive separatio; & pariter contingit epiphyse, quoniam dirimuntur. Secundus est, quando articulatio laxatur & elongatur, etsi perfecte non exsilit os è sua cavitate, sed solum exsolvitur & relaxatur contractus ut tamco facile possit discedere & ex toto exsiliare os è sua sede. Tertius proprie dicitur luxatio, quæ est, cum ossis caput suo è sua cavitate exsilit, quod fit vel ex toto, & proprie luxatio, *dislocosus* vocatur, vel ex aliqua duntaxat parte, & luxatio imperfecta, subluxatio *subdislocosus* dicitur, sive distortio, aut elongatio ligamenti, & quamquam ambo luxationum genera reperire est in cubito, manu, perna, & digitis pedum, majori tamen ex parte perfecta reperitur in ossibus coxæ & brachii, quod fieri potest uno ex quatuor modis, oimium os decedere potest versus partem superiorem aut inferiorem, dexteram vel sinistram, non quod tamco quivis articulus possit pati quatuor istos luxationis modos, siquidem os humeri nequaquam, potest, certe ægerrime & rarissime salire sursum aut retrorsum, quia ab ossis homoplacæ impeditur, uti neq; ossa mediarum palmarum versus latera possunt decedere, cum vicina utroq; impendant, quemadmodum nec os genu antrosum, cum obster rotulo præposita, prætermittito hic dicere, alias esse luxationis differentias, scilicet quasdam sunt simplices, quædam compositæ; simplices, quales à nobis descriptæ; compositæ sunt, quæ cum vulnere, tumore, dolore, fractura ossis aliisve morbis seu symptomatibus complicantur, ut suo loco dicitur.

De causis luxationis & depravationis articulorum.

A Rticuli diffilire folent & depravari propter unam ex tribus caufis. prima eft, quando vinculum laxatur feu emulitur ab humore influente, humefcente, fecunda eft humor feu inflatio dura, quæ aut usque in articulum pervenit, aut facit, ut agamentum, plufquam pareat, contrahatur contra hunc aut os & loco depreffio loco. Tertia eft vel caufa violenta externa, ictus, caufus, difformis aut vis vel caufa interna humor aliquis in internam articuli cavitatem influxus ibique collatus, & ufus & fede detrudens, præter has caufas fati ex te evidentes plures alii videntur, primo ortu luxatos, five quæ affectus lazaritarius eft in parentibus impreffus, five quia in materno utero ægri aliquid damnum accipere, five quia ubi præviis vel rationem multis influxus humor frigidus, & tenuis ad articulos, qui enervavit prædictæque intolite damna, quibus caufis accidunt mala confirmatio capitum diffilium, nimis depreffa, vel finus minus profundos ceddens, quæ de caufa numerum luxati reponeremur videmus.

De signis partis luxatæ.

Plura sese artificii offerunt signa ad dignoscendam quameumque articulorum depravationem, si in ea lubet attente inquiri, namque si perfecta est luxatio partis, motus penitus aboletur; at si non est completa, potest moveri quidem paululum, sed tamen cum dolore ac diffidit; deinde cognoscitur, quia in luxati membri parte una quidem inflatio distortioque aderit, in altera autem opposita cavitas, quasi ex ea os exsilerit, quin etiam membrum depravatum contrahitur, quia musculi quidem trahunt, ossa autem non resistunt, quippe sua est sede dimota; ob quam causam membrum luxatum cum sano collatum adjuantumque longe dissimile est illi cognoscitur, adhuc unum os ab altero, qui eum copulabatur deiunctum esse ex eo, quod membrum naturali majus est, ut accidit tibix & brachio usque ad rotulam & cubitum, quod si unum ex foveis huius eubici sive brachii ab altero separatur, utrumque membrum præter naturam majus erit. Verum si forte ratione relaxationis ligamenti sane copulæ aliquod depravet membrum, facile dignoscitur, quia universum membrum est intra longius hiet seipso, quam eum ab ista, casu aut quæque, alia ex causa depravetur, & ita in membris cernere est, quæ per debilitatem & molliorem longiora sunt, motus eorum esse languidos, quasi articulati deijuncta foret, & præterea hic affectus indicatur ex eo, quod circum articulum conspicua est quasi cavitas quedam in quam immitti possunt digiti, denique si quis conetur reddere suæ sedi, id facile obtinebit quidem, sed denuo eum pari facilitate dissiliet.

Similiter signa quedam sunt reſtituta articulationis offiſq; ſuo nativo loco rediſſa, quæ dictis opponuntur. ſcilicet neq; ſolla eſt nec tumor in ulla parte; æger imperat & uicir membroſiora dolore & integre; membrum eandem habet molem eum ſano, brachium uidelicet eandem habet magnitudinem quam alterum, tibiſq; ſimiliter. præſepue autem, dum reſtituitur, exauditus eſt ſonicuſ in parte luxata, & maxime, ſi reſſet pars doloris experta, nam ſi ſuſcepi eſt dolor, arguitur ſonus ille illarum eſſe à fracto margine vel ſuperſilio offiſ, in quod repunendum fuit os deſunctum, ſive quia in ipſiſ membri extensione neceſſaria ad redintegrationem diſruptum eſt, ſive quia aliquid earniſ ſeu ligamentiſ circumeingentiſ læceratum eſt, eodem modo cognoscetur curatio recte procedere, ſi pars, quæ erat relaxata & reſoluta, contrahitur exſiccaturq; & cavitas undiquaq; impreſſa repletur; deniq; ſi membrum ſeiſpo firmuſ quam antea eſt & viger.

Deprognostico & iudicio luxationum.

UT intelligatur difficultas aut facilitas, cum qua unusquisq; articulus luxatus reintegrari potest, animadvertendum est in corporibus quidem robustis & carnosis seu musculosis articulos summa cum difficultate & violentia dissolvi, sed cum longe maiore restitui & corrigi; ex adverso autem in corporibus viciis, macilentis, & imbecillis facillime disjunctionem fieri articularum, & cum pari facilitate restitutionem. vetum in gracilibus & hirsutis à natura ut prædifficiliter sua è sede dimoveantur, ita non sine dolore eidem redduntur, præterea ex articulis alii quidem facile luxantur, alii difficiliter, & pœnter restituntur, uti est articulus ossis ampli scapulæ, ossisq; humeri, & in brachio radius ac cubiti, & in cruce ossitibiz & suræ, quæ ossa si semel disjunguntur, ægerime reuiniuntur, itaque metui debet istis partibus mutilatio sive defectus, quibus adungere est os tali sive astragali. Quæ porro dislocationes fiunt ab internis de fluxionibus, ex utrunq; cum facilitate & fiunt & corriguntur, postea tamen non nisi cum multa difficultate aut potius nunquam retinentur, & perficte sanantur, quod accidit sæpius, qui à defluxione capitis gibberi fiunt, itemque cæteris luxationibus, quæ ab eadem causâ contingunt coxæ, tibiz, aut brachio; ratio autem est evidens, scilicet statim cavities implentur & tument ab humiditate, quæ illis concreta non permittit, ut pars restituitur, sed aliquando solet uti in vertebri sanam distorquere partem, unde pro relaxatione partis humectatæ mille modis incurabilibus dorsum distorquetur & depravatur, imo quandoque ita ligamentum unius partis exsiccat, ut convellat illac cætera ossa, faciuntq; similiter gibberos, multo magis immediceabiles, quæ depravationes longe difficillimæ sunt, si easulæ ambæ coierint, quippe cum unius remedium firmiterius noxa & damnum.

Pœnter difficilis sunt reductionis luxationes, quæ sunt cum dolore, inflammatione, aut vulnere conjunctæ, non solum enim sunt difficiles, sed etiam si quis in illis in illis reponendis, periculo non vacat ob dolores & febres, quæ tabesciunt & exsiccant corpus, ut minus sit malum ægrum relinquere mutilatum; quam in vita discrimen adducere, in quod etiam incurrunt, qui antiquas luxationes contendunt reponere, itaq; majoris prudentiæ statuo declarare operis difficultatem, & prætermittere, quem in retinenda curatione mali incurabilis novum damnum excitare, idem, autem attente considerari debet in reductione ossis luxati & cum vulnere conjuncti, qui in simili casu extensio membri ad restitutionem omnino necessaria sine novo damno fieri nequit, & nisi reponitur, certo mutilationem expectare oportet. si namq; restitutio luxationis in futurum tempus remittitur, pars vulnerata inflammatur, itaque quamvis repositio esset conducibilis, tamen illico hac de causâ expleri nequit, quandoquidem extensio sine ruptura alicujus venæ, arteriæ, aut nervi administrari non potest, quæ præterea distensio partis jam inflammatæ citra intolerabilem fieri dolorem nequit, quem convulsio aut mors consequatur, eaq; brevis septem scilicet dies non tardans. Quamobrem sapientes scitis esse autumant, ægrum remanere, mancum, vltusq; prius curandum, quam necessaria reponendo ossi extensione, facta vitari in discrimen adducere ob dolorem & convulsiones. Esti autem ita se res habet, tamen parvorum membrorum luxatio brevi potest restitui ac solidari, cum maxime istæ partes coalescant pauciores intra dies, quam partes ex majoribus articulis compactæ, quæ non nisi ex ætate quatuordecim diebus coalescunt, quemadmodum pedes & manus intra viginti, præter ossa, quæ connectuntur cum ossibus tibiz, cubiti, & genu, quæ quadraginta tradant, & os sacrum sexaginta, & humeri quinquaginta, & ita de reliquis ossibus,

pro maiore aut minore magnitudine
articuli.

grenæ metu, utile erit cum digerentibus medicamentis dicentis iofra id, quod influxit resolvere, partemq; laxare cum lenientib⁹ propter cutis duriem, quod fiet cum decocto bimalvæ, radicem liliorum, & cum cataplasmate ex iisdem, aut ex bdello & amomniaco, satagendo semper, ne membrum corruptelam subeat, siue ob infodiam emollitionem, siue ob resolutionem cum majori attractione factam. Itaque magis artifices utuntur mica panis cum vino rubro, & rosæ coctis cum chamæmelo, oleoq; ejus & præsentè insigni calore cum oleo myrtillorum. Juvat etiam (quod ufurpari solet) admoveere ovorum albumina cum pulvere rosarum, myrtillorum & oleo rosaceo, vel cataplasmate præsentè insigni calore ex farina fabarum & oxymelite. Quapropter si cutis est dura & contusio superficiali, per vices sufficit partem, fovere cum decocto rosarum, myrtillorum, lentisci, & fœnigræci, fœniculi, lavendulæ, feminis lini, qui sine procedendi modus melior est, quam partem scatificare, quanquam ita consilium sapientes, nisi in casu, quo metuitur partis corruptela, & neq; digerentia neq; repellentia profunt, imo malum magis induratur. Quod si constat sanguinem, qui est in affecta parte, incrisillum & coneretur, tum expedit uti formentis ex aqua calente, in qua ferverit hyssopus, thymus, origanum, & salvia, potest etiam adhiberi cataplasma è rancidia nucibus, ficibus & ruta. Itaq; si fuerit indurata luxatio & antiqua aut male os positum, priusquam extensio fiat, utile est cum fræctione è seto & unchionibus per aliquot dies emollire partem, ut extensionem possit absq; dolore perferre. quod fiet cum decocto capitis & pedum capreoli aut ovis cum radicibus bimalvæ, violarum, fœnigræciæ feminibus lini, vel cum aqua & oleo, aut cum oleis & adipibus gallinæ, cuniculi, cati, nec ooo oleo amygdalarum dulcium, sesamino, & lumbricorum calente.

Quod si continui solutio adsit, plagam seu vulnus iotelligo, antequam curetur, consultum erit satagere, ut os suæ restituatur sedi, aliter neq; cutatio vuloers erit, secura, neq; postea fieri poterit reductio, cum cavitas humore vel carne impleta, ut revera implebitur, impediat reductionem, & tunc in extensione mollienda gravior suborietur dolor, vulnusq; de novo recrudescet, deniq; uno verbo os minime restitui poterit, dictam ob causam, scilicet quia cavitas est repleta. Quamobrem multo graves auctores censent, minus esse malum agrum mutilum remanere, quam illum in vice discrimen conjicere, in reducendo osse ante vulneris sanationem, itaque prudentia nos monet tentandum id facere ea lege, ut omittatur, si perficere oon datur, quod si consequi possumus, duo consequuntur, scilicet ossis repositio, quam factam alteram succedit vulneris curatio majore cum facilitate & securitate, attendendum, in super est, quod si luxatio adfert tumorem, qui invadere queat circum articulum, ligamenta seu tendines, aut in ipsum articulum, ut quotidie in arthriticis videmus evenire, non debere fieri extensio, quoad tumor fuerit sanatus, sed diligenter vocandum sapientem chyrurgum, qui satagat resolvere vel maturare, priusquam ullus humor articulum ipsum irruat, quia quando hoc evenit, is ægre potest retrahi, quin concreascit aut induretur, partem nimirum cauteriis circumquaq; urendo vel admoveendo medicamenta, quæ topicos emolliunt, eosque si duri restant apertendo abraddendo; induratum & superstitum materiam, quæ operationes expertis artificibus sunt committenda.

Quod si luxatio sit in causa, ut ligameorum aliquod laxius & victum, vel musculus anagonista exsolutus & effeminatus sinat os è sua articulatione egredi (ut sæpius accidit ab hac causa torqueri pedes ad alterum latus, & caleis os è suo exire loco, quod è contrario latere sit relaxatum, idemque contingit musculo convulso versus latus, unde pes torquetur) in his casibus negotium committendum docto Medico, qui tanquam paralyticum curet. Ergo cura ponenda est in digerendo humore, qui ejusmodi infert relaxationem parti applicando emplastrum è mica panis tosti & madafacti in vino, in quo xylobalsamum, salviaque incoxerit cum succo ejusdem salviae, chamæmeli, thymi, stæcbados, & ejus generis, aut vero componendum ceratum cum caranna & oleo de meniuy, aut confortativum de vigo cum pulveribus salviae & rutæ, oleoque de hyperico, terebinthina, vulpino, laurino, vel balsamo, è quibus omnibus concinuari potest emplastrum cum caranna aut racamaca, purgatio.

dicens cataplasmas, primum quod est necessarium, fit ex ovorum albuminibus, præcipue si contusio adsit, vel cum amylo, farina volatili, tragacantho, & ovorum albuminibus, & oleo scioneo, myrtuo, vel omphacino, quando inflammationis principium percipitur. secundū parari potest ex pice, resina, aut therebyntina, præcipue si pars roboranda, nulla habita ratione alterius symptomatis, sed tantum firmitatis membri adjuungendo ad hoc pulveres totius emplastri, liquando picem, cavendoque, ne ustuletur, & ponatur supra pannum seu stupam, admoveaturque cum pulvere ipsi parti. expedit autem neque mutare, neque vim inferre, donec constet, de articuli firmitudine & securitate, nisi forte propter siccitatem & duriciem inflixerit dolorem, unde tu juvabit propter ariditatem & duriciem die septimo renovare quam lenissime, atque alterum ejusdem generis facere e parti admove, asservareque quoad clapsi consolidationis dies fuerint, ut est dictum. & si appareat, quod pars à primo cataplasmae dolet, secundo apparatu admovebitur ceratum barbarum, diaplasma, de mino, aut oxycero cum ceratum simplex, vel rosaceum pramittendo: tamen emplastri applicationi spicinia imbuta vino granatorum cum hypocistide, cortice granatorum, balaustis, idque si res postulet, per duos tresve dies, à quibus proficuum erit emplastrorum usus.

Jam si luxatio plussolorum erit dierum, aliter progrediendum erit, quia cum statueretur in articulo frigidum aliquem latere humorem, qui induratus difficilem & cum dolore, imo impossibile reddit reductionem, & ita æquū est miscere eum prædictis aliqua calida remedia, ut sunt pulveres garyophyllorum, nucis moscate, cinamomi, rosmarini, carpobalsami, aut balsami, vel ol. de bete. in quo in primis videndum, ut sufficiens procedat leotio; ad quod maximi juvamenti erit cataplasma, quod recipit radicem bismalvæ, eucumens silvestris, & foliorum malvæ ana M. j. frangantur omnia simul, & fiat coctio quoad possit per seracum extrahi. vel potius contusis addatur farinæ scenigræci, & seminis lini ana ℥jss. olei communis ℥iij. axungia porci ℥ij. & cum eodem decocto, si opus fuerit, misce, pariter usus erit diachyli simplicis & gummati prius friata parte (ut callus emolliari possit) eum ælypo, & præterea foras cum lotura lana pinguis, quibus addi possunt, quæ resolvant, ut in pueris & mulieribus ceratum de betonica, & in aliis aliquod ex prædictis, vel lutum balnearum sulphurearum.

Ceterū non est difficile ligare membra jam restituta & curata, si advertatur, quod licet antiqui plures modos ligaturæ posuerint, experientia ostendit, sufficere usum trium ligaturarum sive fasciarum jam dicendarum. una, quæ duo capita habet, sitque fascia longa collecta ab extremis partibus usque ad medium, eumque ligaturam cum ambabus manibus parita, ut capita ponantur sive in medio conjuncta, sive ligatura à medio inchoata, unum quodque finiatur & desinat versus suam partem. Altera, ligatura est fascia unius capitis, quæ colligitur tota versus unam partem, & cum illa ligatur membrum inchoando ab una parte & finiendo in altera, ita ut si intendamus prohibere fluxum, inchoare oporteat ligaturam à parte inferiori & desinere in altiore & magis juncta corpori. Tertia est ligatura, quæ vocatur testudo, quæ est fascia in medio ab omni parte æqualiter ampla, ex cujus singulis lateribus tres aut quatuor exeunt laquei sive vincula, quæ simul colligantur, quæ ligatura est propria ossium fractorum & luxatorum, & maxime apta ad complectendum ceteras fascias, in omni autem ligaturæ specie, sive fiat cum hac fascia sive cum illa, arctex hunc ordinem servare debet, ut talis compressio fiat, quæ nec ratione laxitatis membrum possit sinere discedere è loco, nec ratioe nimis adstrictionis dolorem molestiamve excitare, quæ convocato sanguine ad partem eam inflammant, siquidem in hoc uno consistit iusta ligaturæ ratio. nolo hic recensere discernimulaque eorum sive nodorum, quibus antiqui usi, inter se pro partium varietate differreotum, quia usus ois docuit, quod prædictæ ligaturæ omnibus membris satisfaciunt, siquidem finis est continere membrum restitutum, & satis evidens est, quomodo unumquodque membrum melius potest colligari, si attendatur brachium scilicet ab humero disjunctum connectendum esse eum altero humero per inferiorem partem brachii adversi, inchoata nimirum ligatura à brachio luxato, & impleta circum humerum proprium, nec non evoluta per collum aut per corpus ad alterum hume-

humerum: os autem eorum cum ambobus cruribus: eubitum cum brachio & humero ipso astragalum cum tibia usque ad genuum; maxillam cum capite & ita de ceteris corporis membris, ligatura ita aptata, ut firmiter retineatur membrum sanatum.

(~~~~~)

CAPUT XIV.

De situ, in quo membra restituta suo loco debent statui.

Quamquam ex communi medicorum omnium consensu media figura partis, quę naturę magis congrua est, habetur illa, in quam membrum sua sponte non repugnante voluntate sese collocat & constituit, tamen certum est regulam securioris situs partium esse eam figuram & modum aut positionem, in qua exiguus aut nullus dolor vel labor perferatur; nam inde intelligitur evidenter neque moliculos, neque nervos cujuseunque partis laborare & vim pati, alias minime dolore carerent. cum enim non doleant, colligitur membra suam figuram & sedem naturalem retinere, quod intendimus tam in membris luxatis quam in ossibus fractis, in quibus eodem modo ista regula servari debet, atque hæc est major commoditas & certior quę possit repetiri.

(~~~~~)

CAPUT XV.

De tempore & regulis solvendi ligaturas partium luxatarum.

Ubi provisum & consultum fuerit, ut membrum jam suę sedi restitutum sit bene ligatum & quietum, atque in bona figura situm, par est sane non nisi intra triduum vel etiam quadriduum solvere ligaturam: tum vero deinceps, quia pruritus, qui accidere solet, est symptoma importunum, cogitque movere & fricare partem, necesse erit leniter & blande dissolvere vincula & detegere partem. quod si nihilominus pruritus urget, fovebitur membrum cum decocto rosarum modice calente, ne ligamenta laxentur & debilitent articulum, quod si prædictum accidens non urget, nullo modo pars foveri debet. ac si urit dolor, is mingetur cum aliquod oleo ex iis, quę ante dicta sunt, alias admoveatur aliquod ceratū, ut tempore frigido illud, quod barbarum dicitur, vel tempore calido ceratum de minio vel diaplasmā, positis desuper ad firmitudinem membri aliquibus asserculis seu cabellulis ex corio, aut carta, & deinceps repetenda eadem ligatura, sed paulo laxior si dolor adfuerit eaq; retinenda, usque quo intelligatur conformiter præscriptis regulis partem sufficientem tenere firmitudinem. quo tempore necesse erit partem roborare cum decocto rosarum absynthii, calthæ, meli, & salvię atque succo salvię applicato à foris eodem cerato, deinceps ligata parte per plures dies, sed quandoque tamen renovatis iisdem fomentis, data opera sedulo, ne æger motum aut exercitium ullum partis affectę, edat, antequam & tempus & remedia membrum accurate confirmarint.

(~~~~~)

CAPUT XVI.

De luxatione capitis, vertebrarum, cervicis, & claviculæ.

Raro solent ossa, quę ad gutturis latera faciunt claviculas, luxari: itaque quando contingit hoc malum, res est dubia ac fallax, & curatu difficilis, ac fallacia quidem

dem ex eo manat, quod hæc depravatio apparet esse humeri; difficultas autem ex eo, quod extensio fieri nequit. Igitur quod ab omnibus authoribus commendatur, est fortis ligatura. extensio enim ægro humi & constructio cum manibus, luxationem extrorsum versus os cum minime possit reduci, quia si tractatur, cum vi frangitur, jubent, ut ligetur arctissime, ita; sicut per plures dies, hoc est, ut jubent nonnulli, quadragesima, verum est valde difficile tot dies tolerare tam arctam ligaturam & constrictionem; quod autem ad n. edicamenta attinet, ea sunt communia omnibus fractis.

Quoniam evenire potest, ut caput luxetur & divellatur à prima vertebra cervicis, cui articulatur, nihilominus contingit luxari versus partem posse iorem, & cum caput cadit antrorsum barba pectori innixa, quoniam autem hæc luxatio in lumbis & brevis, non mihi videtur tempus perdendum in promovenda reductio, ne si us tam propter difficultatem, quam propter celeritatem, cum qua interficitur.

Cervix, dorsum seu spina dorsi luxantur sæpius & ad unam ex quatuor partibus, ad latera scilicet vel antrorsum usque ad pectus, vel retrorsum, luxatio autem seu depravatio ossium cervicis est magis periculosa ratione nervorum & instrumentorum respirationis, quæ majori ex parte exoriuntur illinc & per illam gubernantur, atque si rem bene expendamus, inter æquitudines inroedicabiles. Similiter luxatio vertebrarum cervicis præcipue facta versus latera maxime est periculosa, quia intercipit distributionum spiritus animalis ad posteriores corporis partes, & medulla ipsa intra prædicta ossa inclusa constriungitur, si angitur, male afficitur, unde brevem mortem inferit, quod periculum expectari quonque debet & citius, quando aliqua ex vertebribus luxatur versus guttur, quia scilicet respirationem abolet, vel deglutendi facilitatem vel utrumque; non est autem tam periculosa luxatio facta velius partem posteriorem, ejusque modo vero modi sit, ut restitutio fiatque, par est sedere ægrum super non sedili & apprehendi firmiter humeri tenus à ministris; & artifice caput cum duabus manibus adprehensum paululum sustuli moverique ad omnes partes, quoad percipitur ægrum posse perfecte illud movere, & eitra dolorem id posse facere, quod erit signum restitui ossis; & cum aliquatenus vertat caput versus latus contrarium, quod tenebat, antequam luxaretur atque applicet emplastra medicamentaque prædicta, cavendo, ne ligatura impediatur respirationem & deglutitionem, sed procure, firmare cervicem cum humeris & capite cum modica adstrictione, præterea animadvertendum medicamentum applicandum parti posteriori idque vim adstringentem debere habere, ut firmiter adhaereat, ut sit opus magna constrictione per ligaturas.

Vertebrae seu nodi reliqui medullæ spinalis usque ad coccygis os luxantur, ut dictum est, uno ex quatuor modis introrsum, vel extrorsum, dextrorsum, aut sinistrorsum, & duabus ex causis: prima est interna, altera externa sive casus. prima fit per fluxum alicujus humoris, à quo è toto corpore vel è parte aliqua princeps ut è capite decurrente, aut collecto illic tractore ratione doloris, caloris, sive exercitii humectantur & laxantur ligamenta, quibus coherant & conjunguntur inter se vertebrae, adeo ut facile separentur & aliqua dissiliat ex illis sive extrorsum, vel introrsum, sive ad aliquod latus dissiliat, secunda est causa externa ut casus, vel ictus, vel vis alicujus causæ violentæ, quæ rumpendo aut distrahendo prædicta ligamenta pellit aliquam, è vertebribus extrorsum, sive introrsum, sive ad latera.

Ex hisce luxationibus omnibus & ex ejusmodi causis interna raro admittit sanationem, & si aliqua cura conveniat, ea non fit opera manuum, uti neque quando luxatio fit introrsum, & vocatur lordosis: præcipua si ab ictu & casu factam sequitur inflammatio, stuporve crurum, partiumque inferiorum abolito sensu & motu, vel supprellio urinx aut relaxatio musculi sphincteris.

Modus tenendus, in restituendis vertebribus seu nodis spinæ dissiliantibus extrorsum, est, quem exprimit sequens figura. qua demonstratur corpus ægri distendendum super mensam firmam, & corpore prono seu ore deorsum spectante, imposita fasciæ duo sub brachiis, & altera per illa seu latera, ita ut caput ejus è duobus ministris apprehensa æqualiter ac blande trahantur ab uno sursum, & alio tenendo politam

positam inter illa deorsum, & cum artifex teneat eum manibus vettere seu movere ad suum locum vertebram, quæ est extra, facitq; gibberum. Quod si hoc modo nequit reduci, utile erit accipere duas tabellas, quarum quælibet tres digitos sit ampla, & unum palmum longa, & uno digito minus crassa, atq; in tela sive stupis involuta, & superpolita una uni lateri vertebræ sive vertebrarum, quæ faciunt gibberum, & altera alteri, constringere illas debet manibus, unam post aliam vicissim, & mox ambas junctas stricissimè quâ forte potest ager, atq; hoc debet moliri toties, quoties licebit absq; gravi dolore, usq; & usq; dum vertebra suæ sedi restituitur; ac qui in hoc attendet, si gibberus jam aliquorum fuerit dierum, ante omnia cum linimentis esse leniendam spinam, idq; singulis diebus de manefaciendum sensim. Porro ad idem utile instrumentum est hoc scammum, artificium ad plures causas conducibile, & fere ejus figuræ, quam antiqui vocarunt glosiocomum, aut certe ei valde finitimum, qui ei adungi possunt laquei sive funes, quos prædictum instrumentum tenet, cujus figura hæc est.

Verum advertat artifex, ita se caute gerat in operando, ut comprimens, qui est palus quidam, cum quo constringitur dorsum, minime lædat vel fraogat apices vertebrarum, extrinsecus eminentes; itaq; necessarium erit supra vertebrae exsistentes pulvillum è crinibus aut lana contextum admovere, quo reductio fiat, blandius, quod artificium est admirabile & magnæ utilitatis, quando primum minime fuit sufficiens, aut gibberus est antiquus. ac debet etiam advertere, quod eodem modo ligandus æger in brachiis & per crura, & quod per duas trocheas, quæ exprimuntur supra & infra, sensim & sensim distendendus, quod cum instrumento comprimente, quod est lignum, quod manibus tenet artifex, hæc repositio, quo facto, restitutaq; vertebra, conveniet statim applicare emplastrum, vel medicamenta, quæ constringunt & roborant admovento utrinq; tabellas prædictis tenuio-

res involutas linteis, aut stupis, beneque ligatas unam ad unum lacus *linæ*, alteram ad alterum, ita ut non laxentur spinæ sive apophyses ossium, & ita utriusque absque hoc periculo vertebra luxata constringatur firmaque retineatur in suo loco, in quem reposita est, atque æger conversus (postquam fuerit curatus) ut in unum faciat ore sursum spectante, continetur cum ligatura & emplastro in eadem positione per aliquot dies.

Verum si luxatio & gibber fuerint inveterata & plurium dierum, ut non facili distensionem neque reductionem cum prædicta violentia, par est concipiari vomitum thoracem è viminibus contextum, qui tegat partem posticam & involvat usque ad latera pectoris ita ut apertum remaneat pectus ex circiter digitos ab utraque parte usque ab una zona seu laqueo singulis diebus arctius constringatur sensim & sensim, donec conspiciatur os restitui suæ sedi. Deinde conveniet linimentis blanda tertio quoque die ungere partem & mox constringere ipsa cingula, & advertendum curam sufficiens pannolana, vel xyloca parte qua correspondet pulvis, sive involuculus ossi luxato, ut ita leniter fiat compressio. Potest autem fieri etiam emplax ex subere, ligno, charta, & argento aut cupro.

Quod si gibber sive luxatio alicujus ossis spinæ à defluxu humorum ad distas partes exoriatur, sciendum est id vitium contingere, quia tunica quæ distas vertebrae regens, quæ est soboles pericranii, excipit illinc aliqueum humorem frigidum & humidum, qui imbibitus eam tumefacit distenditque, ita ut aliquando trahat versus eam, partem, unde vertebra ultra se distrahatur sive ad partem externam & vocatur gibbus ex cyphosis, sive ad partem internam, quod vitium vocatur lordosis sive curvatura; alias separatur versus latus dextrum vel sinistrum imitando figuram literæ S. Sed dicitur tortura seu scoliosis; denique sæpius debilitatur, ita ut nodis seu vertebrae non firmiter inter se junctis & contractis periculum sit ne à quovis motu aliqua ex illis aut plures exsiliant è loco uti est dictum, in quæ vitia facile cadunt corpora tenera & humida; & speciatim accidit hoc vitium sæpius per negligentiam aut curiositatem nimiam nutricum quæ laxius vel strictius involvunt ea corpora ita ut comprimant os pectoris, & costas incurvando constringant vertebrae spinæ, & eas foras pellunt vel attollant aliquam ex scapulis, unde dicta gibbera sequuntur, atque hæc aggritudo tam difficilis est curatu ut melius & securius sit vivere cum illa noxia quam incurere periculum vitæ, quærendum remedium ejus affectus qui illud minime admittit, est aucto animadvertendum quod istæ luxationes si post adolescentiam adorianur, nusquam sanantur, sed quotidie in nova sine crescunt accidentia, quia talibus costæ non valde excrescunt, sed semper in contortis de foris introrsum, cavitas pectoris angustior fit, unde difficilis respiratio sequitur: quin si accidit appropinquare asperam arteriam, ratione ejus angustia à compressione illatæ suffocantur à quovis exercitio & pariter iis superveniunt frequentes distillationes ad pulmonem, unde fiunt brevis oris vitæ, adhuc si gibber ex adverso septi transversi fiat & proxime, patiuntur ut prædicta damna, gravia renum & vesicæ accidentia ad extremum vitam miseram, & calamitosam trahunt qui hoc malum habent hereditarium, nec crescunt secundum spinam, utcumque, secundum crura & brachia ad perfectionem veniant, super hoc quod majori ex parte sunt macilentis & debiles secundum crura & brachia, in quæ versum sciendum, quod minus periculosum & facilius curatu gibber in quo multæ vertebrae luxantur, quam in quo una sola, ut fiat arcus, siquidem tum non laxatur constringiturque substantia medullæ quæ transit per vertebrae, ut quando una

soli. Magnæ etiam momenti est luxatio ossis magni coecygis disli, quam quippe non parvum solent sequi damnum, luxatur autem ab ictu aut casu, sed cum magna violentia, ejus signum est non posse admoveere talum ad nates, flectere genus, & sedere nisi super re molli aut in sella perforata, denique nisi cum multa difficultate deiciatur, bilominus nec ex toto luxatur, nec vocatur vera luxatio, sed quasi luxatio. modus autem restituendi est indere digitum in podicem, eumque cum vi industria vel manu collatum & cum altera manu juvare ut æquetur atque cum extrorsum fuerit in loco restitutum, adhibere medicamenta adstringentia providereque ut in his partibus ipsarum viginti dierum delideat sive reddat alvum in sede pertractata, ne possit adire in

lectum ponat nates super orbiculum ex lana vel stupis, ut non denuo comprimat os coccygis in enitendo. In pueris & corporibus delicatis sufficit attollere cum ambabus manibus carnem & cutem infraeam ac si stringeretur cum extremis digitis, quia cum carne attollitur, & erahitur os.

Costæ luxuriant non raro ab ista causa, & disjunguntur à vertebra spinæ, quibus adherent, quod cognoscitur per inæqualitatem, quæ in parte se præber conspicuam subeunt intercostorum capite & dissiliunt foras reliquo toto corpore costæ, magis reliquis, atque quoniam hæc luxurio impedit erigi corpus, respirandi difficultatem adiit, infertque dolorem similem dolori lateris propter distentionem musculorum intercostalium, & propter flatum & humorem, qui illuc accurrit cum dolore.

Ordo autem reducendi costas est procurare, ut corpus erigatur jubendo, ut & ger
attollat brachia & innotatur alicui rei ipsomet sublimiori non sine vi aliqua, atq; cum
artifex cum una manu vim inferat parti, quæ in costa altior & extra cetera fuerit, &
cum altera teneat sursum versus attrahere aut stringere eum circum spinam, ubi est
sinus capitis costas, & attolendo sursum eum, ut dictum est, si fuerit luxatio versus
inferiores partes, aut versus latus, si fuerit versus alterum, procuret reducere costas
ad suum locum. Quod si hac positione & diligentia non possit reduci, & ger constitu-
atur pronus sive ore deorsum, & cum una manu fiat compressio in pedore, unde costa
est elata, & cum altera aut cum ambabus attollatur cutis & caro, ubi est follia. eiq;
jam existenti æquali cum ceteris costas medeat, ut dictum est.

[illegible]

CAPUT XVII.

De quibusdam luxationibus in particulari, exempli gratia, Et in specie de maxilla inferiore.

Hic tractatus obscurior est & difficilior, quam par sit ad instituendum homines illiteratos, si faceremus de omnibus partibus & de singulis loque diffusum & particularem sermonem, ex quo mihi operæ pretium visum est exempli gratia tractare de iis, quæ videntur majoris momenti quæq; accidunt frequentius.

Inter partes luxatas, quæ minime reductæ periculum secum trahunt, una est maxilla inferior, quæ quamvis raro luxatur, quia habet caput ossis in caput magoum subiens cranium, quæ ossibus robustis quæ musculis præter alterum parvū capit, quod conferri etiam ad ejus firmitudinem nihilominus, licet non nisi uno modo potest luxari versus unam solam partem, tamen hoc patitur & non cum parvo labore & difficultate propriæ restitutionis si hæc certo intelligatur modus, qui debet ferveri in ejus restitutione. accidit hic casus, quando os aperitur multum offitendo aut alio modo, quia tunc processus sive caput acutum dictæ maxillæ cadit in fra os zygomaticis, cui infingitur, & ita non potest reverti sursum; quod solet contingere sive in duabus partibus dictæ maxillæ, sive in una. si in ambabus, universæ barba cadit relinquens os apertum & apophylis acutis ambarum partium, videtur extrinsecus auriculæ junctæ, dentesq; inferiores magis extant foras quam superiores atque musculi temporum, sunt tursi & duri, ac si una sola pars luxata, illa pars maxillæ magis extat foras & est evidentiior, barba torquetur versus partem luxatam, sed os versus contrarium luxatæ parti, & dentes non possunt inter se conjungi.

Hic affectus est tam molestus & periculosus, ut particularem requirat diligentiam eamq; illico adhibitam, alias statim febres continuz excitantur, inflammationes, dolores, convulsiones & fomni profundum cum biliosis excretionibus, ita ut circa undecimum minetur periculum ob viciniam musculorum temporalium & cerebri, quod periculum cessat breviterem reductionis.

Hic autem affectus facile corrigitur, si ejus, in quo consistat, ratio habeatur. Nam supposito non esse nisi unum modum luxationis, quod acuti procellus maxillæ distillant versus partem superiorem in musculus scilicet elaci, quod capita maxillæ prædictæ à suo dejecta sint loco, prima certe operatio ab artifice explenda est distensio seu

rem, in ipsamque quidem parte apparet inflatio seu eminentia rotunda, in postica autem parte cavitas seu sinus insolens: cubitus vero inclinatur & corquatur versus posteriora ad scapulam, quantum articulus exiliit antrosum.

Suppositis his modis luxationis cum nocis contrariis, utcumque raro cootinantur, considerandum est, quod quanquam fere fiant ad unam solum partem (dico inferiorem aut anteriorem) majori ex parte modi ossis ad suum locum reducendi, reformandi; humeri duum sunt generum. Unus quidem cum solis manibus, & alter cum instrumentis sive artificibus antiquis ad hoc opus usurpatis. Primus ergo modus (quanquam Hippocrates plurimos alios posuit, quos omitto, obscuritatis & confusiois evitandae causa) est proprius & particularis corporibus teneris foeminarum & infantium, qui fit, posita tota manu adstricta sub inferiore brachii parte, & cum nodis in medio digitorum, osse humeri impulsio sursum versus ducendo circum brachium, quoad ex adverso cavitatis suae positum in eam impingatur, miostri alioqui reliquum corpus firmantibus, ne ad motum brachii moveatur. Sed iterum advertendum, hunc modum non esse omnibus corporibus commodum, quia in duris & difficultibus reduci ligamentum & membranae magis distrahentur, majoremque incurrent noxiam propter inflammationem multis conjunctam doloribus & compressione excitatis, praeterquam quod erit inutilis propter suam dilitatem; praeterea timendum est, ne aliqua ossis particula frangatur, ex quo corpora adultiora indigent artificio majore, quam supradicto, supposito, non posse distensionem necessariam perfici cum manibus, & circa illam nos urget pericula praedicta: quae ex causa etiam in teneris corporibus, si reductio fieri nequit prima vice, locus erit instrumentis.

Secundus modus est extendere aegrum in solo, & duobus ministris adjunctis, altero ad caput, qui injiciat inter coxas sive inter foemineum aegri fasciam & telam amplam, ac pedem supra humerum sistat; & altero ad pedes, qui admoveat calcem infra brachium, cumque ambae manus brachium luxatum trahat ad se. Nam ita tra-

hentibus duobus ministris aequaliter, ossis, quod infra axillam stabat, a calcaneo ministri trahentis brachium deorsum versus, & à ministro capiti adiaceote trahente sursum versus, firmumque pedem supra humerum, ita ut corpus miime moveri possit. statuente, fit reductio & restitutio cum majore facilitate & securitate, ut ostendit istae figura.

Tertio ponitur axilla aegroti super humerum alicujus hominis procerioris stature ipso aegro, aut certe positi in edriore loco, ita ut possit veluti librare infirmum. In ipso igitur tempore, quo gerit ac sustinet illam, debet trahere brachium deorsum, versus ducendo movendoque per cubitum versus partem, unde os exiliit, ita ut si luxatum fuerit antrosum, vertat cubitum versus costas pectoris, sicque caput ossis, quod ibi apparet, impellet retrosum ad intrandum in cavitatem, & alter mioster tum premit humerum luxatum, procuretque incedere & ingredi os. Itaque si non est nisi casus deorsum versus (ut fere fit) summus humerus ministri supra se aegrum gestantis

ponatur infra axillam infirmi è regione capitis ossis luxati, ut gravante corpore deorsum versum, & eodem ministro trahente brachium, os ascendat sursum versus ad locum proprium inveniendum, adjuvante altero ministro in humero deprimendo, ut quærat suum os, quod subit cum pondere corporis, & extensione brachii, ut ostendit sequens figura.

Quartus modus, qui fit eum instrumento & artificio in hoc genere depravationis est, si fiat una fureula incisâ (sive scipio) ejus parte superiore (cui incumbit axilla) instar medietatis sursum versat, eaq; in medio tenet globulum bene firmatum magnitudinis mali auranti. æger ergo pangat imponatque in summa parte laterali axillam; fureula autem ipsa situatur super basi, & hæc sit procerior ægro, qui ei incumbat & innitatur, roto corpore, atque ad alterum quidem latus minister trahat brachium, deorsum versus & anteriorum, quoad videatur os suum in locum ingredi, & æger versus terram deprimatur, que est terra nona os suo esse restitutum loco. Hic autem non depingitur scipio, quippe quod instrumentum est falselatum.

Potest autem simile artificium parari utenq; diverſi generis in ligno longo sex pedes supra dimidiū nonnihil curvato, cui utrinq; ex ea curvaturâ adjungantur duo paxilli palmi le uncti à se invicem, & in medio pila sive glomus sili bene impactus. In ea igitur curvatura ponat æger axillam luxatam, duoq; ministri attollant lignum, ita ut æger efferatur supra solum medium pedem, tertiusq; minister trahat brachium movendo, ut dictum est, quoad æger videatur descendi in terram, quod est signum evidens ossis reducti ad suam sedem, ut sequens monstrat figura.

Quintus modus restituenti humeri est eum instrumento ab antiquis scala dicto (cujus figura hæc est) eum artificio trochlearum & laqueorū ad vinciendos ægros, quando non admodum sufficientes ministri. Hæc scala uti credere est, non est alia res, quam vera scala, præterquam quod in unoquoque gradu, certe in quibusdam est velut pila seu globus sive tuber in medio. Igitur posito brachio in gradu, & immisso globulo in axillam attollatur scala, ita ut æger aliquatenus solum

solum efferatur, tum unus minister trahat fasciam supra cubitum, vel circum totum brachium inortam, alter autem pariter alteram fasciam implexam per cervicem ægri, trahantq; ambo deorsum versus, ita enim altero brachio retrorsum alligato caput ossis reponitur, intratque solum locum, & nunc demissa scala, atque brachio eandem retinente figuram, in qua convenit & restitutum est, ipsa scala subtrahitur, sed immoto brachio, ne iterum luxetur, & ita æger redditur lecto, stans priusquam jaceat, & ponantur medicina, mox blande reponitur in lectum. Positio seu modus repositionis per banc figuram sequentem demonstratur, advertendo extensionem fieri debere admodum sensim, ita ut dum fit extensio, os ipsius (cum globulo gradui scilicet impacto) sese eat constitutum è regione cavitatis alterius ossis.

Sextus & ultimus modus restituendi humeri est cum instrumento diversis insignito nominibus. Aliqui putant esse glosiocomion Hippocratis. alii vocant ambonem, quanquam autem diversas habet species, modus tamen est unus, sive infirmus sedeat, sive stet, estq; hujusmodi. Acepitur lignum, & statuitur, infigiturq; basi firmæ, & per summum caput ejus adigitur clavus rotundus non admodum crassus, propterea; in illa ligni parte cavitatis inculpitur profunda quatuor digitos, per quam transmitti debet clavus, ut usum habeat veluti axis in tabella, quæ in illa cavitate reconditur, itaq; in prædicta cavitate impingitur tabula crassa duos digitos, & ampla quatuor aut quinque pro mole brachii infirmi, atq; cum debeat esse angustior parte antica, in qua manus jacere & quiescere debet, quantum requirit brachium prope axillam. In eadem autem parte debet habere duas veluti auriculas utrinque unam, & in earum medio globulum medium, qui immittatur in inferiorem axillam, atque per foramina dicta clavus injicitur, postquam alligatum est brachium, uti figura sequens monstrat, adeo ut brachium sit alligatum & devinctum universæ tabulæ, itaq; ægro ita posito, & à ministro valide constricto, ne attollatur corpus, tunc arufex tenens brachium tenet, deprimere illud secundum manum deorsum versus, quia quanto magis tabula demittitur ultra axem prædictum, tanto magis altera pars tabulæ, quæ pilam tenet, subjiciturque axillæ, attollitur, atque efferret se cum caput ossis, quod debet firmiter inniti globulo medio in extremitate tabulæ posito, atq; hoc instrumentum est unum ex iis, quæ raro frustrantur in sua operatione.

Hic articulus diffultuor etiam versus quatuor partes, utcuq; ex iis aliqui diffultus non valde frequenter occurrunt, nimirum introrsum versus ad flexum brachii, cum extrorsum versus ad cubitum, præterea ad partem superiorem, deniq; ad inferiorem, quæ luxatio est alterius modi ab illo, quem solet brachium pati in parte media inferiore, cum radius à cubito separatur. Atq; ultimum genus facile cognoscitur, quia brachium cubito iunctum crassioris est molis in circumferentia. At si cubitus luxatur introrsum, facile cognoscitur, brachium quippe extensum nequit flecti, cubitus minor fit, & in parte antica quidem ac interna apparet & notatur tumor insolitus, in postica autem & externa est evidens cavitas, & tandem omnino impeditur motus. Sin autem luxatio fit versus partem posticam & extetnam, eadem signa eam demonstrant, præterquam quod tumor est in parte postica, & cavitas conspicitur, in parte interna. Si vero fuerit versus partem superiorem brachii, idem contingit; scilicet in parte superiore brachii tumor se prodit vel os exiliens, & in inferiori cavitas. Quando deniq; fit luxatio versus partem inferiorem, signa erunt omnino contraria.

In hac porro parte magnum defectus discrimen brachium incurrit, nisi brevi restituitur; quia dolor urget gravis, et si cavitas intumescit, difficiliter potest restitui, quod pars valde nervosa sit, & cito pauca.

Methodus autem, quam tenere debet artifex in reducendo articulo, hæc est: Si

luxatio fuerit versus partem anteriorem, par est statim brachium flectere, atq; ad pectus adducere, moxq; advertendum est, posse reduci uno ex his quatuor modis. Primo, si luxatio fuerit imperfecta, scilicet curvandum cubitus duntaxat positis digitis in flexu ejusdem brachii. nam cum facilitate reducitur extendendo cum una manu brachium, & cum altera reponendo, sed advertendum, non esse brachium trahendum, ut dirigatur, sed in ea figura, in qua fuerit, tenendo illud prope locum, è quo sanguis mittitur, procurandum articulum laxari, & cum altera manu curandum, os immitti in suum locum. Secundo, si luxatio est perfecta, & ex toto os fuerit extra locum, tunc necessarium est primum facere distensionem, uno ministro tenente brachium prope humerum juxta supernam partem, & altero cubitum juxta partem infernam, sed conatorque illic ad diversas partes, quia non expedit extendere brachium, quod cubitus exsiliret foras. Quod si hoc modo non restituitur, par est statim ponere pilam aut corpus teres in brachii flexu, qua parte sanguis mittitur, vel statuere brachium circa columnam, uti mox depingetur, tuncq; tentate flectere brachium, retento firmius globo illic posito, donec cubitus, flexo moderate brachio circum columnam, & ministro tenente manum circa brachiale agri, sensim & sensim flectatur vinculo seu ligamento supra cubitum admocto, quod ductum per inferius brachium aut constringatur, vel laxetur, ita ut cubitus redeat ad situm naturalem cum minimo dolore, quam fieri potest, itaq; evitentur damna prædicta, ut monstrat figura.

resinivolutas linco, aut stupis, beneque ligatas unam ad noum latus spinæ, alteram ad alterum, ita ut non lædantur spinæ sive apophyses ossium, & ita utrinque absque hoc periculo vertebra luxata constringatur firmaque retineatur in suo loco, in quem reposita est, atque æger conversus (postquam fuerit curatus) in alio pinus jaceat ore sursum spectante, conneatur cum ligatura & emplastro in eadem positione per aliquot dies.

Verum si luxatio & gibber fuerint inveterata & plurium dierum, non ferat distensionem neque reductionem cum prædicta violentia, par est concinnare eluti thoracem è viminibus contextum, qui tegat partem posticam & involvat usque ad latera pectoris ita ut apertum remaneat pectus sex circiter digitos ab utraque parte, & ab omni zona seu laqueo singulis diebus artius constringatur sensim & sensim donec conspiciatur os rectius suæ sedi. Deinde conveniet linimentis blandis tertio quoque die ungere partem & mox constringere ipsa cingula, & advertendum thoracem sufficiens pannu, lana, vel xyloea parte quæ correspondet pulvillus, sive osculus ossi luxato, ut ita leuiter fiat compressio. Potest autem fieri etiam thorax ex subere, ligno, charta, & argento aut cinpro.

Quod si gibber sive luxatio alicujus ossis spinæ à defluxu humorum ad dictas partes exoritur, sciendum est id vitium contingere, quia tunica quæ dictas vertebrae tegens, quæ est loboles pericranii, excipit illine alquem humorem frigidum & humidum, qui imbibitus eam tumefacit distenditque, ita ut aliquando trahat versus eam, partem, unde vertebra ultra se distrahitur sive ad partem externam & vocatur gibbus ex ephosis, sive ad partem internam, quod vitium vocatur lordosis sive curvatura; alias separatur versus latus dextrum vel sinistram imitando figuram literæ S. Sed dicitur tortura seu scoliosis; denique sæpius debilitatur, ita ut nodis seu vertebrae non firmiter inter se junctis & constrictis periculum sit ne à quovis motu aliqua ex illis aut plures exiliant è loco uti est dictum, in quæ vitia facile cadunt corpora tenera & humida; & speciatim accidit hoc vitium sæpius per negligentiam aut curiositatem nimiam nutricum quæ laxius vel strictius involvunt corpora ita ut comprimendo os pectoris, & costas incurvando constringant vertebrae spinæ, & eas foras pellant vel attollant aliquam ex scapulis, unde dictæ gibbera sequuntur, atque hæc ægritudo tam difficilis est curatu ut melius & securius sit vivere cum illa noxia quam incurere periculum vitæ, querendo remedium ejus affectus qui illud minime admittit, est autem animi adfectionem quod ista luxatione si post adolefcentiam a doriantur, nunquam sanantur, sed quotidie in nova succrescunt accidentia, quia talibus costæ non valde excrefcunt, sed semper iis contortis de foria introrsum, cavitas pectoris angustior fit, unde difficilis respiratio sequitur: quin si accidit appropinquare asperam arteriam, ratione ejus angustia à compressione illarum suffocantur à quovis exercitio & pariter iis superveniunt frequentes distillationes ad pulmonem, unde fiunt breves vitæ, adhuc si gibber ex adverso septentrionis fiat & proxime, patiuntur ultra prædicta damna, gravia renum & vesicæ accidentia ad extremum vitam miseram, & calamitosam trahunt qui hoc malum habent hereditarium, nec crescunt secundum spinam, utcumque; secundum crura & brachia ad perfectionem veniant, supposito quod majori ex parte sunt macilenti & debiles secundum crura & brachia, in unum versum sciendum, quod minus periculosum & facilius curatu gibber in quæ multæ vertebrae luxantur, quam in quo una sola, ut fiat arcus, siquidem tum non lædatur constringiturve subsistantia medullæ quæ transit per vertebrae, ne quando uno soli.

Magni etiam momenti est luxatio ossis magni coccygis disti, quam quippe non parvum solet sequi damnum, luxatur autem ab ictu aut casu, sed cum magna violentia, ejus signum est non posse admoveere talum ad nates, flectere genua, & cetera nisi super re molliant in sella perforata, denique, nisi cum multa difficultate deicere, in balneum nec ex toto luxatur, nec vocatur vera luxatio, sed quasi luxatio, modus autem restituendi est inveniendi digitum in podicem, eumque cum vi indistria vertere, at collatur & eum altera manu juvare ne æquetur, atque cum extorserit tumens in loco restitutum, adhibere medicamenta adstringentia providereque unum ad octiduum pacium viginti dierum desideat sive reddat alvum in sede perforata, nec non ad octiduum lectum

le. Cum ponat nates super orbiculum ex lana vel stupis, ut non denuo comprimatur os coecygis in enitendo. In puera & corporibus delicatis sufficit attollere cum ambabus manibus carnem & cutem infraeam ac si stringeretur cum extremitatibus digitorum, quia cum carne attollitur, & trahitur os.

Costæ luxantur non raro ab istâ aut causâ, & disjunguntur à vertebra spinæ, quibus adhærent, quod cognoscitur per inæqualitatem, quæ in parte se præbet cunspiciendam. subeunt intercostalium capite & diffilente foras reliquo toto corpore costæ, magis reliquis, atque quoniam hæc luxatio impedit erigi corpus, respirandi difficultatem adire, infertque dolorem similem dolori lateris propter distentionem maseulorum intercostalium, & propter flatum & humorem, qui illuc accurrit cum dolore.

Ordo autem reducendi costas est procurare, ut corpus erigatur jubendo, ut æger accollat brachia & innitatur alicui reiplomet sublimiori non sine vialiqua, atq; cum artefix cum una manu vim inferat parti, quæ in costa altior & extra cetera fuerit, & cum altera teneat sursum versus attrahere aut stringere eum circum spinam, ubi est sinus capitis costæ, & accollendo sursum cutem, ut dictum est, si fuerit luxatio versuss^r inferiores partes, aut versus latus, si fuerit versus alterum, procuret reducere costam ad suum locum. Quod si hac positione & diligencia non possit reduci, æger constitatur pronus sive ore deorsum, & cum una manu fiat compressio in pedore, unde costæ est elata, & cum altera aut cum ambabus accollatur cunis & caro, ubi est fossa, eiq; jam existenti æquali cum ceteris costis mœdeatur, ut dictum est.

[illegible]

CAPUT XVII.

De quibusdam luxationibus in particulari, exempli gratia, & in specie de maxilla inferiore.

Hic tractatus obscurior efficit & difficilior, quam par sit ad instituendum homines illiteratos, si faceremus de omnibus partibus & de singulis longe diffusum & particularem sermonem, ex quo mihi operæ pretium visum est exempli gratia tractare de iis, quæ videntur majoris momenti quæq; accidunt frequentius.

Inter partes luxatæ, quæ minime reductæ periculum secum trahunt, una est maxilla inferior, quæ quamvis raro luxatur, quia habet caput ossis in caput magnum subiens cinctum quo ossibus robustisq; musculus præter alterum parvum capit, quod convertit etiam ad ejus firmitudinem; nihilominus, licet non nisi uno modo possit luxari versus unam solam partem, tamen hoc patitur & non cum parvo labore & difficultate propriæ restitutionis si haur certo intelligatur modus, qui debet servari in ejus restitutione. accidit hic casus, quando os apperitur multum offitendo auxilio modo, quia tunc processus sive caput acutum dicitæ maxillæ cadit infra oszygomatis, cui infingitur, & hæc non potest reverti sursum; quod solet contingere sive in duabus partibus dicitæ maxillæ, sive in una. si in ambabus, universa barba cadit relinquens os apertum & apophysis acuta ambarum parvum, videtur extrinsecus articulæ junctæ, dentesq; inferiores magis extant foras quam superiores atque musculi temporum sunt tenses & duri, ac si una sola pars luxata, illa pars maxillæ magis extat foras & est evidentiior, barba corquetur versus partem luxatam, sed os versus contrarium luxatæ parti, & dentes non possunt inter se conjungi.

Hic affectus est tam molesto & periculosus, ut particularem requirat diligentiam eamque, illico adhibeam, alias statim febres continue exsurgunt, inflammationes, dolores, convulsiones & somni profundi cum biliosis excretionibus, ita ut circa undecimum nintetur periculum ob viciniam musculorum temporalium & cerebri, quod periculum cessat brevitate reductionis.

Hic autem affectus facile corrigitur, si ejus, in quo consistat, ratio habeatur. Nam supponit non esse nisi unum modum luxationis, quod acuti processus maxillæ dis-
siliant versus partem superiorem à musculis scilicet elaci, quod capita maxillæ prædi-
ctæ à suo dejecta sint loco, prima certe operatio ab artifice explenda est distensio seu

retractio versus partem inferiorem, quia hoc modo ex adve-
phytes propriis cavitatibus, quas apophyses musculi attollunt, deorsum, scilicet, sur-
sum, perfecta autem extensione deorsum debent statim duci per ipsas partes ad si-
nus capitis sive maxillæ superioris & sinuui debent duci versus superiorem partem,
quod quidem fit pollicibus digitis positis intro os utrinque supra dentes maxillæ &
reliqua manu ab barbam; itaque injecta manu primus huiusmodi, distendit os
versus partem inferiorem, ac secundus introsum, cum tertius sursum attulerit, ut
quod ut rite fiat, par est caput firmari quippe ab aliquo ministro, aut nullo modo ter-
ri, qui ad motus illos converti nequeat. Ita si luxatio fuerit unius ossis, necesse est ad
contrariam duci debet facta in illa parte maxillæ distensione & repulsione, quod di-
ctum est in universum. Nam si artifex bene noverit, quomodo tres istos motus et
perficiendi, fere simul ac semel uno ictu sit repulsio, trahendo deorsum & sursum
& simul sursum ad instar arcus. Quo facto quia facile de novo luxatur, par est
continere vocem & plurimum sermonem, res duras non esitare, in ositandis bene
re membrum firmum, & præterea necessarium est statim adhibere remedia, quæ
hibeant inflammationem firmantque connexionem, quale est ceratum rosaceum.
Porro quando distensio facta fuerit magna, necessaria sunt valde ad distensionem
concomiti est stupor malefactus in ovorum albuminibus cum pulvere rolarum, myr-
rorum, mastichis, balaustiorum & similibus, sed prius unctis musculis compositis
cum oleo rosaceo, & lumbricorum, & statim circum positus pannis seu stupis disten-
ligeretur cum una fasciâ, quæ capiat barbam, & versus auriculas extenta super
huc articulus parum carnis continet, quæ possit prohibere luxationem, has res causâ
tres funiculos ex omni parte ita ut unus jungatur parti posteriori capitis, alter fronti, ter-
tius summo capiti imposito viaculo, quod connectat posticos cum anterioribus, atque
ligatus utatur rebus liquidis unum duosve dies aut paulo amplius, quæ est terminus, in
quo potest bene firmari articulus, utcumque experientia nos docuerit plus temporis ef-
se necessarium.

CAPUT XVIII.

De luxatione humeri.

A Rticulus, qui humerum constituit ex ossæ brachii & scapulæ coalescens unus est
ex illis, qui majore cum difficultate dissolvitur pluribus de causis. Prima est, quia
os quidem scapulæ in extrema parte continens acetabulum, in quo excipitur os
humeri caput, est parum admodum cavum profundumque, & vacuum, caput autem
ossis brachii caret cervicē; ligamentum denique est laxum & unicum in orbe illius
altera quia idem articulus est simplex, ac uniformis, non duplex ut in genu, præterea
hic articulus parum carnis continet, quæ possit prohibere luxationem, has res causâ
nonnullis auctoribus visum est hunc articulum quatuor modis posse dissolvi, imo al-
ius adhuc pluribus, scilicet retrorsum, antrosum, sursum & deorsum, quanquam
revocari raro & non citra vehementissimas causas potest exilire brachium & humeri
sursum versus propter marginem multum sive oram, quam illic cavitas ossis homo-
plane habet, cognoscitur luxatio humeri multis signis & in specie septem, primum,
humerus desinit esse similis sano. Secundum, in humero apparet cavitas insulsa, & in-
fra brachium redundat durities. Tertium, loco capitis, cujusdam rotundi, quod
secundum naturam in ossæ scapulæ humero conjuncto conspicitur, cum rursus, vido-
tur, contra humerus acutus; nimirum quia caput ossis brachii, quod redditur rotundum,
cecidit infra brachium. Quartum, cubitus non potest accedere ad costas, ut
tra magnum dolorem. Quintum, æger non potest brachium attollere ad caput, quia
articulus humeri moveri nequit sursum versus; præterquam quod nullus alius motus
certè valde obscurus & non nisi cum dolore fieri potest. Sextum, brachium luxa-
tum est altero longius, nisi quando caput ossis post distensum est cavitate est parum à
musculis sursum versus; nam tunc contrahitur. Septimum, partes circum axillam
committunt veluti rugas seu plæxus in brachio luxato, in parte anteriore & posteriore
re, quod fit, quando brachium confringitur à musculis, qui sursum trahunt, sit
dictum. Itaque si quandoque, ut solet accidere, humerus luxatus versus partem posteriorem

cem, in ipsamet quidem parte apparet inflatio seu eminentia rotunda, in postica autem parte cavitas seu sinus insolens; cubitus vero ioclinat & torquetur versus posteriora ad scapulam, quantum articulus exsiliit anteriorum.

Suppositis his modis luxationis cum ootis contrariis, utcumq; raro cootiantur, considerandum est, quod quanquam fere fiat ad unam solum partem (dico inferiorem aut anteriorem) majori ex parte modi ossis d suum locum reducendi, reformandiq; humeri duum sunt generum. Unus quidem cum solis manibus, & alter, cum instrumentisive artificis ab antiquis ad hoc opus usurpatis. Primus ergo modus (quanquam Hippocrates plurimos alios posuit, quos omitto, obsecuritatis & confusions evitandæ causa) est proprius & particularis corporibus teneris fœminarum & infantium, qui fir, posita tota maou adstricta sub inferiore brachii parte, & cum ootis in medio digitorum, osse humeri impulso sursum versus ducendo circum brachium, quoad ex adverso cavitatis suæ positum in eam impingatur, ministris alioqui reliquum corpus firmantibus, ne ad motum brachii moveatur. Sed iterum advertendum, hunc modum non esse omnibus corporibus commodum, quia in duris & difficultibus reduculigamentum & membranz magis distrahentur, majoremq; incurrerent noxiam propter inflammationem multis conjunctam doloribus à compressione excitatis, præterquam quod erit inutilis propter suam duriem; præterea timendum est, ne aliqua ossis particula frangatur, ex quo corpora adultiora indigeot artificio majore, quam supradicto, supposito, non posse dilentioem necessariam perfici cum manibus, & circa illam nos urgere pericula prædicta: qua ex causa etiam in cœteris corporibus, si reductio fieri nequit prima vice, locus erit instrumentis.

Secundus modus est extendere ægrum in solo, & duobus ministris adjunctis, altero ad caput, qui iopiciat ioter coxas live inter fœmineum ægri fasciam & telam amplam, æ pedem supra humerum sultat; & altero ad pedes, qui admoveat calcem infra brachium, cumq; amba bus manibus brachium luxatum trahat ad se. Nam ita tra-

hentibus duobus ministris æqualiter, ossis, quod infra axillam stabat, à calcaneo ministro trahentibus brachium deorsum versus, & à ministro capiti adjacente trahente sursum versus, firmumq; pedem supra humerum, ita ut corpus minime moveri possit. statuenre, fit reductio & restitutio cum majore facilitate & securitate, ut ostendit isthæc figura.

Tertio ponitur axilla ægroti super humerum alicujus hominis procerioris stature ipso ægro, aut certe positi in edriore loco, ita ut possit velui librare infirmum. In ipso igitur tempore, quo gerit ac sustinet illum, debet trahere brachium deorsum, versus ducendo movendoq; per cubitum versus partem, unde os exsiliit, ita ut si luxatum fuerit anteriorum, vertat cubitum versus costas pectoris, sicq; caput ossis, quod ibi apparer, impellet retrorsum ad intra odum in cavitatē, & alter ministro rum premat humerum luxatum, pncureq; incedere & ingredi os. Itaq; si non est nisi casus deorsum versus (ur fere fir) summus humerus ministro supra se ægrum gestatis

ponatur infra axillam infirmi è regione capitis ossis luxati, ut gravante corpore deorsum verius, & eodem ministro trahente brachium, os ascendat fursum verius ad locum proprium inveniendum, adjuvante altero ministro in humero deprimendo, ut quærat suum os, quod subit eum pondere corporis, & extensione brachii, ut ostendit sequens figura.

Quartus modus, qui fit cum instrumento & artificio in hoc genere depravationis est, si fiat una furcula in eis (sive scipio) ejus parte superiore (cui incumbit axilla) instar mediz lunæ fursum versat, eaq, in medio teneat globulum bene firmatum magnitudinis mali auranti. æger ergo pangat imponatque in summa parte lunari axillam, furcula autem ipsa statuatur super basi, & hæc sit procerior ægro, qui ei incumbat & inniscatur toto corpore, atque ad alterum quidem latus minister trahat brachium, deorsum verius & antrosum, quoad videatur os suum in locum ingredi, & æger verius terram deprimi, quæ est certa nota os suum esse restitutum loco. Hic autem non depingitur scipio, quippe quod instrumentum est satis clarum.

Potest autem simile artificium parari utcumq; diversi generis in ligno longo sex pedes supra dimidiū nonnihil curvato, cui utrinq; eirea curvaturam adjungantur duo paxilli palmū se uncti à se invicem, & in medio pila sive glomus sibi bene impadus. In ea igitur curvatura ponat æger axillam, luxatam, duoq; ministri attollant lignum, ita ut æger efferatur supra solum medium pedem, tertiusq; minister trahat brachium movendo ut dictum est, quoad æger videatur deponi in terram, quod est signum evidens ossis reducti ad suam sedē, ut sequens monstrat figura.

Quintus modus restituendi humeri est cum instrumento ab antiquis scala dicto (cujus figura hæc est) cum artificio trochlearum & laqueorū ad vinciendos ægros, quando non sunt sufficientes ministri. Hoc instrumentum est, non est alia res, quam vera scala, præterquam quod in unoquoq; gradu, certe in quibusdam est veluti pila seu globus sive tuber in medio. Igitur posito brachio in gradu, & immisso globulo in axillam attollatur scala, ita ut æger aliquatenus super solum

solum efficitur, cum unus minister, trahat fasciam supra cubitum, vel circum totum brachium intortam, alter autem pariter alteram fasciam impleam per cervicem ægri, trahantq; ambo deorsum versus, ita enim altero brachio retrorsum alligato caput ossis reponitur, intratque suum locum, & nunc demissa scala, atque brachio eandem retinente figuram, in qua convenit & restitutum est, ipsa scala suberatur, sed immoto brachio, ne iterum luxetur, & ita æger redditur lecto, stans priusquam jaceat, & ponantur medicinz, mox blande reponitur in lectum. Positio seu modus repositionis per hanc figuram sequentem demonstratur, advertendo extensionem fieri debere admodum sensum, ita ut dum sit extensio, os ipsum (cum globulo gradui scale impacto) sese eat constitutum è regione cavitatis alterius ossis.

Sextus & ultimus modus restituendi humeri est cum instrumento diversis insignito nominibus. Aliqui putant esse gliosocomion Hippocratis, alii vocant ambonem, quanquam autem diversas habet species, modus tamen est unus, sive infirmus sedeat, sive stet, estq; hujusmodi. Accipitur lignum, & statuitur, infigiturq; basi firmz, & per summum caput ejus adigitur clavus rotundus non admodum crassus, propterea q; in illa ligni parte cavitatis insculpicur profunda quatuor digitos, per quam transmitti debet clavus, ut usum habeat veluti axis in tabella, quæ in illa cavitare reconditur, itaq; in prædicta cavitare impingitur tabula crassa duos digitos, & ampla quatuor aut quinque pro mole brachii infirmi, atq; cum debeat esse angustior parte antica, in qua manus jacere & quiescere debet, quantum requirit brachium prope axillam. In eadem autem parte debet habere duas veluti aurículas utrinque nam, & in earum medio globulum medium, qui immittatur in inferiorem axillam, atque per foramina dicta clavus injicitur, postquam alligatum est brachium, uti figura sequens monstrat, adeo ut brachium sit alligatum & devinctum universæ tabulæ, itaq; ægro ita posito, & à ministro valide constricto, ne attollatur corpus, tunc artifex tenens brachium tenet, deprimere illud secundum manum deorsum versus, quia quanto magis tabula demittitur ultra axem prædictum, tanto magis altera pars tabulæ, quæ pilam tenet, subjiciturque axillæ, attolletur, atque effertur secum caput ossis, quod debet firmiter innici globulo medio in extremitate tabulæ posito. atq; hoc instrumentum est unum ex illis, quæ raro frustrantur in sua operatione.

In hoc ipso casu est alterum instrumentum non minoris utilitatis, quod fit a ceccis duobus tignis simul junctis, unig; pedi seu basi firmiter innixis, sed sejunctis circiter palmum, ac per caput illorum, transeunte ligno admodum crasso & roeundo instar axis, posito infra illud altero transeunte pariter per utrumque tignum, & eidem devincto brachio infirmi stantis, & axillam supra axem dictum habentis. Itaque eo sic stante, brachium debet trahi deorsum versus, nunc à ministro, nunc factis ligaturis circa cubitum, & dicto instrumento devinctis, ut in figura cornere est, atque cum infirmus, qui in pedibus stare debet supra lignum tres digitos altum manere debet tanquam suspensus, abjecta ea basi, nix pedes sustentabat, & hoc modo pendulo corpore, & deorsum tracto brachio laqueis, aut à ministro, os subibit suum locum, & nisi corporis deorsum, & vi extensionis brachii, ut sequens figura monstrat.

Quando

Hic articulus dissolvitur etiam versus quatuor partes, utcumq; ex iis aliqui dissolutus non valde frequenter occurrunt, nimirum introrsum versus ad flexum brachii, cum extrorsum versus ad cubitum, præterea ad partem superiorem, deniq; ad inferiorem, quæ luxatio est alterius modi ab illo, quem solet brachium pati in parte media inferiore, cum radius à cubito separatur. Atq; ultimum genus facile cognoscitur, quia brachium cubito iunctum crassioris est molis in circumferentia. At si cubitus luxatur introrsum, facile cognoscitur, brachium quippe extensum nequit flecti, cubitus minor fit, & in parte antica quidem ac interna apparet & notatur tumor insolitus, in postica autem & externa est evidens cavitas, & tandem omnino impeditur, motus. Sin autem luxatio fit versus partem posticam & externam, eadem signa eam demonstrant, præterquam quod tumor est in parte postica, & cavitas conspicitur in parte interna. Si vero fuerit versus partem superiorem brachii, idem contingit, scilicet in parte superiore brachii tumor se prodit vel os exiliens, & in inferiori cavitas. Quando deniq; fit luxatio versus partem inferiorem, signa erunt omnino contraria.

In hac porro parte magnum defectus discrimen brachium incurrit, nisi brevi restituitur; quia dolor urget gravis, et si cavitas intumescit, difficiliter potest restitui, quod pars valde nervosa sit, & caro pauca.

Methodus autem, quam tenere debet artifex in reducendo articulo, hæc est: Si

luxatio fuerit versus partem anteriorem, par est statim brachium flectere, atq; ad pectus adducere, moxq; advertendum est, posse reduci uno ex his quatuor modis. Primo, si luxatio fuerit imperfecta, scilicet curvandus cubitus ducatur positus digitus in flexu ejusdem brachii, nam cum facilitate reducitur extendendo cum una manu brachium, & cum altera reponendo, sed advertendum, non esse brachium trahendum, ut dirigatur, sed in ea figura, in qua fuerit, tenendo illud prope locum, è quo sanguis mittitur, procurandum articulum laxari, & cum altera manu curandum, os immitti in suum locum. Secundo, si luxatio est perfecta, & ex toto os fuerit extra locum, tunc necessarium est primum facere distensionem, uno ministro tenente brachium prope humerum juxta supernam partem, & altero cubitum juxta partem infernam, sed contorqueute illum ad diversas partes, quia non expedit extendere brachium, quod cubitus exsiliret foras. Quod si hoc mo-

do non restituitur, par est statim ponere pilam aut corpus teres in brachii flexu, qua parte sanguis mittitur, vel statuere brachium circa columnam, uti mox depingetur, tuncq; tentate flectere brachium, retento firmiter globo illicposito, donec cubitus, flexo moderate brachio circum columnam, & ministro tenente manum circa brachiale agri, sensim & sensim flectatur vinculo seu ligamento supra cubitum admoto, quod ductum per inferius brachium aut constringatur, vel laxetur, ita ut cubitus redeat ad situm naturalem cum minimo dolore, quam fieri potest, itaq; evitentur damna prædicta, ut monstrat figura.

Tertius modus est brachium extensum tenere sine multa adstrictione dictas ob causas & alligare fasciam, cum cubito, cum extremitatem illius pedis ipsius artificis ad instar stapede, itaq; trahendo cum pede tentandum est cum maribus os reponere in suum locum, quoad restet articulus bene firmus, loco autem huiusmodi fasciæ, quam artifex alligare pedi debet, in usum venire potest artificium scilicet cum laqueis, quod sequens monstrat figura. Quartus modus perficitur eû solis manibus facta, ut dictum est, extentione & tentato impulsu ossis luxari ad suam cavitatem cum digitis pollicibus.

Quod si luxatio fuerit versus partem posticam, facile recens cum solis manibus restructur. Verum quia, musculi, qui faciunt extentionem brachii, sunt fortes, proindeq; ipsi non potest non esse valde molesta, par est artificem, antequam operi se accingat, ungere manus cum oleo amygdalarum dulcium, aut sesamoides. Quod si manus non sufficiunt, utendû est instrumento, qualis est scala, quæ solet esse utilis admodum, eadem autem documenta & modi observari debent in luxationibus cubiti versus partem inferiorem & superiorem. Facta autem repositione usui erunt medicamenta a nodina toti brachio admota, sed parti restituta albumina ovorum & pulvis adstringentes cum oleo myrtillorum. At si dolor adest, admodum profuit ceratum rosaceum vel stupæ, & pulvis cum albuminibus ovorum, vel cerebinthina & pix, & mox ligatura: porro advertendum, quod, qua parte dolor urget, ea non debet esse valde adstricta, & si adest dolor, eatenus stringatur, quatenus sufficit, ut non de novo brachium luxetur, retinendo in situ ad hoc idoneo & congruo.

(336-335-334-333-332-331-330-329-328-327-326-325-324-323-322-321-320-319-318-317-316-315-314-313-312-311-310-309-308-307-306-305-304-303-302-301-300-299-298-297-296-295-294-293-292-291-290-289-288-287-286-285-284-283-282-281-280-279-278-277-276-275-274-273-272-271-270-269-268-267-266-265-264-263-262-261-260-259-258-257-256-255-254-253-252-251-250-249-248-247-246-245-244-243-242-241-240-239-238-237-236-235-234-233-232-231-230-229-228-227-226-225-224-223-222-221-220-219-218-217-216-215-214-213-212-211-210-209-208-207-206-205-204-203-202-201-200-199-198-197-196-195-194-193-192-191-190-189-188-187-186-185-184-183-182-181-180-179-178-177-176-175-174-173-172-171-170-169-168-167-166-165-164-163-162-161-160-159-158-157-156-155-154-153-152-151-150-149-148-147-146-145-144-143-142-141-140-139-138-137-136-135-134-133-132-131-130-129-128-127-126-125-124-123-122-121-120-119-118-117-116-115-114-113-112-111-110-109-108-107-106-105-104-103-102-101-100-99-98-97-96-95-94-93-92-91-90-89-88-87-86-85-84-83-82-81-80-79-78-77-76-75-74-73-72-71-70-69-68-67-66-65-64-63-62-61-60-59-58-57-56-55-54-53-52-51-50-49-48-47-46-45-44-43-42-41-40-39-38-37-36-35-34-33-32-31-30-29-28-27-26-25-24-23-22-21-20-19-18-17-16-15-14-13-12-11-10-9-8-7-6-5-4-3-2-1-0)

CAPUT XX.

De luxatione brachialis palmae & digitorum manus.

Componitur brachiale, ex octo ossibus, duobus quaternionibus simul junctis, mirabili cum arte arctaq; ligatura coherentibus: & ita luxatur prædifficiliter: igitur quando forte cadit, cognoscitur ab eminentia, quam os luxatum repræsentat in brachiali. Pariter autem advertendum, luxationem fieri partis vel extorsum versus, vel intorsum, vel superne vel inferne, quod cognoscere est ex decessu, quem facit os brachii versus illam partem, & ex fossula, quam reliquit in contraria; & propterea quando luxatur extorsum versus, manus incurvatur & contrahitur; sin autem intorsum, manus sursum versus vertitur; sed si luxatur sursum, manus torquetur versus digitum parvum, quia varia ossium brachii cum ossibus palmæ insertio ita causatur & facit.

Palma manus componitur ex quatuor ossibus, è quibus duo media non possunt luxari versus latera palmæ, quod prohibeant ossa lateralia; neque porro ipsa lateralia possunt luxari versus media. Nihilominus certum est, & hæc & illa posse luxari versus brachiale in partem superiorem manus. Ecce consideranda ad dignotionem æfectus eadem signa, ac faciendi repositio, tenendo manum in una mensa, & partem supernam cum digitis aut aliquo corpore duro constringendo, quoad os è quatuor prædictis luxatum live sursum live deorsum redeat ad concordiam cum vicinis, quia quanquam non potest, nec debet fieri extensio, aliqui inter auctores in manibus rusticis, vallis & crassis faciunt reductionem mano posita in una tabula humi jacente, & cum pede tamdiu constricta, ut os reddatur suo loco, sed securius fit cum digitis.

C

Jam

Jam si digiti manus luxantur, ex iisdem signisprehendetur, si luxatio sit anteriorum, retrorsum, aut ad latera, & pater redutio fiat, ut dictum est, scilicet cum quadam levi extentione, & cum digitis blande componendo articulum; quod ut fiat, manus exienta super una tabula à ministro firmiter retinenda..

(*)

CAPUT XXI.

De luxatione femoris sive ossis ischii.

Hoc habet proprium articulus femoris & ischii, uti & humeri, quod raro potest luxari medio modo, quemadmodum cubitus & brachiale, ceteræq; partes; intelligo volo; dicere non posse, partem è suo sinu egredi, & partem remanere intro, quippe cujus caput est grande, & sinus pariter, atque circulus circumcingit quasi totum, ligamenta; seu vincula sunt robusta, adeo ut non possit, quando egreditur è sua sede, non univrsum caput ossis egredi; itaq; huic articulo majori ex parte luxatio accidit perfecta..

Hæc luxatio ischii causas habet aut exteriores, ut ictum, casum, saltum, & similia accidentia; aut interiores, ut affluxum humorum ad cavitatem, qui occupant locum capitis ossis, aut ligamenta laxant, ita ut permittant, quando femur movetur os exsilire è sua sede. Atq; hic humor nunc ab alia parte illuc decumbit, nunc in ipsomet articulo generatur ratione propriæ ejus nutritionis.

Quancum luxationis femoris quatuor statuuntur differentie, una ad partem, anteriorem, altera ad posteriorem, alia ad exteriorem, & quarta ad interiorem. hæ duæ positiones raro contingunt, quia in ista parte superciliu seu margo cavitatis est admodum elata, reponitur autem os femoris, quando luxatur magna cum difficultate, cum quia extensio non potest fieri absq; multo dolore ob robur musculorum, femoris, cum quia, si aliquatenus repositio tardatur, statim fit durities & callus in cavitae ossis ischii, aut ipsa cavitatis impletur humore. Ita, quancum reponitur statim, tamen decidit de novo in luxationem propter mollietatem dictorum musculorum & propter magnum pondus femoris ac propter laxitatem ligamenti rotundi prædicti articuli, & ita contingit propter magnam imbecillitatem, quam partes istæ contrahuntarefcere membrum & destitui carne, tam quia abstinet ab exercitio, quam propter compressionem venarum, & arteriarum, atq; nervorum, quæ necessario sequitur ob ossis è suo loco decessum, unde labefactato calore naturali nec vegetatio ab influente à corde, neq; trahit alimentum neq; eoquit, quod traxerit; itaq; os femoris, quando luxatur, minime crescit, quia utrumq; sanetur & restituitur, semper remanent ægri claudi, quod restet hoc os minus quam os alterius cecuris, atq; hoc intelligi debet de corporibus adolescentium, quia in adultioribus magis attenuantur, proinde non ita contrahuntur..

Hujusmodi os si introrsum versus luxatur, crus apparebit longius quam alterum cadente deorsum versus capite ossis femoris genuq; in talibus extrorsum vergit cum universa tibia, ut æger non possit flectere versus inguen propter musculorum contractionem; similiter in his conspicitur tumor inter sedem & testiculos, & in parte externa sinus apparet in loco, ubi erat os; ad extremum tantum possunt incedere super digitis pedum, & claudicando; quoad assueverint, quod os novum locum, quem subeat, cum sibi faciat. Porro si luxatio fuerit extrorsum versus, signa erunt contraria prædictis, quia crus brevius fit capite ossis saliendo sursum; & inferne (ut dictum est,) inter sedem & testiculos fossa insculpta manet, & nates ejus regionis attollitur, ac fit major; tum genu, tibia, & pes contrahuntur introrsum, & calx non attingit solum. ac si anteriorum fuerit luxatio, tibia restat exienta, ut non possit sese flectere, quod musculi, qui hunc motum edere debent, constringantur à capite ossis; utina illis supprimatur, quia pariter constringitur vesica à capite ossis ejusdem; nates rugosæ sunt & ex carnes apparent, quod crus inclinaverit antrorsum, quod si deniq; luxatio fuerit ad partem posteriorem, signa erunt hæc contraria, tibia contrahitur, quia

CAVICAS

cavitas restat in parte inferiore, & caput ossis in superiore, inguina sunt inania scula-
xa, & in superiore natus parte os cruris apparet.

Modus reponendi huius ossis, quando est luxatum, debet variare, prout postulet
luxatio; itaq; in primis animadvertendum est repositionem ossis cruris fieri posse uno
ex his duobus modis (scilicet cum extentione aut sine illa. cum extentione quidem
duobus aliis modis, quorum unus fit duntaxat vertendo crus eo modo, ut os respon-
deat suo sinui, converso quippe en versus ventrem, ut diximus, de humero; alter sic
flectendo crus: sed hi duo modi locum non habent nisi in luxationibus facilibus, quæ
non sunt perfectæ & sunt recentes. secundus autem modus è duobus primis perfici-
tur cum extenuone, de qua advertendum, si luxatio sit ad partem anteriorem, sup-
posito crurisse longius sano, non esse necessariam extentionem, sed in reliquis luxa-
tionibus necessaria est, uti dicitur in singulis.

Luxationi ossis cruris introrsum versus quamquam non est necessaria extensio,
nihilominus confert aliquatenus trahere illud tantum, quantum sufficit, ut caput os-
sis in bona figura constituatur & è regione suæ cavitatis artifice movente cum mani-
bus erus totum introrsum versus, ut caput cruris exiliat extrorsum versus ad qua-
rendam suam sedem, cujus rei gratia intuentia figura, quæ est deinceps, in qua expri-
matur una mensa & in medio illius lignum altum pedem & crallum instar brachialis,
idq; firmiter impactum, cui alligari æger debet distensus in mensâ inter fœmineo te-
nus, ne corpus possit deprimi deorsum versus, nec moveri ad ullam partem, in exten-
dendo crure, quamquam parum extendi debet. Atq; ut caput ossis, quod illic respon-
det, cum dicto palo se vertat extrorsum versus, dum contrahitur & trahitur corpo-
re deorsum à ligatura, quæ est supra genu ejus, alter funiculus debet descendere ver-
sus pedem, à qua parte ministrum trahere par est, & alter funiculus ad caput ligaturæ
debet vertere crus atq; ischium subireq; per ventrem ad radicem inguinis cum uno la-
queo, qui retrorsum versus alicui parti alligatur aut datur alicui ministro, qui trahat,
quando jubebitur. igitur ita jacentis ægro ministri blande trahere debent, & artifex
cum manibus per inguen aut infra, dicendo caput ossis versus suam cavitatem.

Item fieri potest ægro posito in aliquo instrumenco, ut in gradu scalæ, cui devin-
cto inguine, qua in parte est caput ossis. scala attolatur cum ægro sursum ministro a-
liquo trahente erus infirmum introsum versus, hæc scala est alias depicta. prædicti
autem instrumenti figura hæc est sequens.

Idem fieri potest imponente infirmum aliquo ministro super humerum & pendu-
lum gestante, ita ut humerus ministri sit instar pali, itaque movere sese cum illo do-
bet, ut caput ossis foras versus vertat; atq; maxime ad vertere debet, quod cum os ac-
cedit ad suum sinum, tum & cessare debet ab extentione vi, artifex manibus perficiat
ingressum ejus in suam sedem. & quamquam hic modus restituendi crus tribui-
tur luxationi ad partem anteriorem, videtur tamen posse convenire cæteris

& præfertim iis, quæ erus contrahunt, in quibus debet fieri major extensio utcuq; cum prudentia & sensim ac sensim; præterquã quod motus eruris fieri debet, quando fit extensio in luxatione exteriori introversum versus & in interiore versus foras, & ita de reliquis. cognoscitur autem esse suæ sedi restitutum ex æqualitate amborum, tibiarum, & ex eo, quod absq; dolore erus moveri potest, quod antea non poterat. Ordo autem curationis hujus luxationis est admove re medicamentum & emplastrũ prædictum, ligatura fiat cum una fasciã duorum capitum ducta per inguen & decussata per erus externum elato uno capite supra ventrem & altero supra scapulas, quæ alligentur lateri contrario, posito in loco, ubi erat os aliquo globulo è pannis fortiter, adstrictis conglobato, ut non det locum capiti ossis denuo exiliendi è sua cavitate & illud redeundi, quo solebat; neq; vero solvatur ligatura intra quatuor aut quinque dies, nisi accidens supervenerit, quod obligeat, cogatur ad illud, atq; stet æger in lecto ligatus & fasciatus secundum unum erus cum altero, ita ut os curatum non moveatur positus in media aliqui figura eruribus.

In luxatione ejusdem ossis, quæ fit extrorsum, æger statui debet in mensa seu scamno corpore prono, & ligatura debet fieri, uti dictum est, in luxatione introversum versus, quanquam in hoc casu ligatura debet incipere à parte externa, & (cum globulo è panno, qui contineat caput ossis, ne denuo exiliat extrorsum) cum ferri versus inguen, ibiq; decussata, debet iterum ferri ad idem latus, atq; decussata pariter, ea supra idem erus, è laqueis unus super ventrem feratur, & alter per scapulas, alligenturq; perfectis flexibus seu in versionibus necessariis parti contrariæ, & de reliquo observentur, quæ dicta sunt. Atqui harum duarum luxationum, & cæterarum, varia-

strum eorum efformatum ad instar ipsius patellæ, idque alligare fortiter poplitæ, cui adjungentur aliquæ tabellæ, ita ut non possit crus flecti, quoad pars bene fuerit consolidata, ætunc sensim ac sensim tentandum flectere genu. Atqui si os prædictum suo redditum sit loco, signum est, quod ligamenta sunt bene affecta; nam si non sunt, par erit de novo adhibere medicamentum & ligaturam, quoad sit bene firmum.

Genu autem potest etiam luxari tribus modis, quorum unus est introrsum, alter extrorsum, & postremus retrorsum; namque ad alteram partem difficiliter potest luxari, quia devincitur à duobus ligamentis fortissimis, & patella ipsa etiam impedit, præterquam quod caput & sinum, quem illud subit, habet duplicata; cæteris autem modis facilliter luxatur, siquidem cavitas & caput non sunt valde profunda, sed cum pari facilitate restituitur. Causæ porro sunt eadem, scilicet, casus, vel cursus præceps & velox admodum. Cognoscitur hæc luxatio, quia tibia non potest flecti, nec calcaneum accedere ad nates. Luxatio, quæ fit introrsum versus, aut extrorsum, non eget multa extensione, cum facile manibus ipsa redintegretur. Itaq; ad restituendam eam, quæ fit retrorsum ver-

sus, æger poni debet in scamno mediocris altitudinis, atq; artifex stans in medio, ita ut possit eum manibus tractare genu, coxa prius alligata in parte superiore, & facta altera ligatura infra genu una cum pede, trahensq; duobus vinculis, moderate artifex cum manibus se accingat compositioni, & duo ministri faciant exertionem, quod repositio sit absoluta, intendo in figuram luxationis cruris tanquam exemplar. Quod si velit facere alio modo, utilis est hæc figura, quæ inservit fracturæ cruris, in qua ligatura, quæ est infra genu, subit supra ipsum: quod si hoc non sufficit, admoveatur aliquod corpus è panno vel ligno involuto, adeo ut admoto eo popliti supra os, quod illie extuberat, constriquoq; cum vinculis & manibus os redeat ad suum locum. Cognoscetur restitutum os ex eo, quod tibia moveri potest sine dolore; tunc ergo admoveatur medicamentum.

& ligatura, ut est dictum. Hæc figura proderit prædicto casui & fracturæ ossium tibiæ, & similiter, quando unum ex illis tibiæ ossibus sejungitur ab altero, uti videbitur in sequenti capite.

CAPUT XXIII.

De luxatione facili utriusq; tibiæ.

Facile minus intelligo os secundum tibiæ, quod est in parte ejus posteriore, estque gracilius, atq; superne cum genu jungitur, & inferne cum calcaneo. Potest luxari uno ex his tribus modis, vel ad partem anteriorem, vel ad latera, quod evenit, quando pes non ponitur firmiter, sed torquetur labiturq; simul, aut quis cadit ex alto, unde hoc os separatur ab altero facili. Præterea separatur ab ossè calcis ob easdem causas, ut cernitur ex extuberantia, quam facit in una parte, & fossi, quam in altera. Hæc igitur luxatio, si parvus est decellus, facile redintegrat, sed quando ex toto os è

sua

sua navicula & loco exsiliit, res est plena doloris & difficultatis; idemque periculum luxationis incurrit os calcis cum osse astragali, de quo diximus, quod accidit in saku, ictu, aut tortione pedum, & sic sæpius introrsum versus, quam extorsum. Quæ omnes luxationes postulant extensionem cum manibus & cum vehementia, tentata reductione capitis ossis, quod apparet ad fossam seu sinum, qui est in altero latere; & appositio medicamento, faciendæ est ligatura fortis tenaxq; aliter certum est, hæc ossa omnia cum facilitate redire ad separationem; debet etiam advertere artifex, ad quam partem luxetur astragalus, quia potest ad partem anteriorem & posteriorem; si ad anteriorem, imus pes pellitur extorsum versus; si ad posteriorem, contrarium evenit, ac si ad anteriorem, tendo calcis indurefcit, & tendit introrsum, pesq; fit minor, quia socle & ejus articulus sese antroslum retrahunt; sed si ad partem posteriorem, calcaneus absconditur, nec apparet, quia articulus cadit versus calcaneum & plantam, & apparent majores: & advertatur, quod facta reductione hujus ossis conservari debet in lecto æger minimum quadraginta dies, & renovari pulveres adstringentes, & albumina ovi in principio cum stupis, & postea medicamentum ex pice & cerebintina.

(~~~~~)

CAPUT XXIV.

De carne, quam vocant contusam sive suggillatam.

IN casibus & ictibus articularum partes solent lædi absq; luxatione & plaga tribus modis. Primo modo fit contusio carnis. Secundo distensio ligamentorum ac tendinum. Tertio partes nervosæ atteruntur, quos affectus vulgus vocat, quando nec reperit os luxatum, nec mutatae partis figuram, carnem suggillatam, nec male loquitur. Cognoscitur autem hæc noxa, undecunq; sit ex dolore, qui in tendine & partibus nervosis magnus est, licet non tantus in carne & ligamento ullo, præterquam, quod non potest movere partem, nec explorare recte & cum robore suum officium, quod ante. Et cognoscitur etiam ex eo, quod nullus ossis distulcus versus aliquam partem, nec fovea ulla reperitur, sed quocunq; modo ex dictis tribus fiat, æquum est non negligere remedium, quia vi doloris & intemperaturæ, quæ parti accidit, facile aliquid articulum subit, siq; luxatio, quæ ante non inerat.

In curatione horum affectuum confert non quidem extensionem facere ullo modo, nec tentare movere aut stringere partem, sed diligenter inungere cum oleo rosaceo & ompbacino, & cooperire cum stupis vel pannis intinctis in albuminibus ovorum, & pulveribus rosarum & myrrallorum, prodest etiam accipere eisdem pulveres, & vinum calcis & panem recentem, facereq; pultem, & adhibere. Quod si jam fuerint aliquot dies, ex quo illatum est damnum, fiat ex vino cocto cum roremarino & lavandula & salvia, ac pane, vel furfuribus & sapa. Verum si pars fuerit dura, dolens & frigida, cum aliquo sevo & pulveribus lavandulæ, chamomæ illæ curetur, adhibito postea roborante de Vigo vel Gillesserven, quemadmodum in omnibus luxationibus à principio fieri poterit.

(~~~~~)

CAPUT XXV.

De Ossibus fractis.

QUanquam ossa frangi possunt multis modis, quatuor duxat mihi visum est referre, ex hoc loco transversum, obliquum, secundum longitudinem, & inæqualem, in quo os veluti serratum est; sed quod maxime operæ pretium scire est, curationem omnium esse unius generis, quanquam modus conjungendi ossa requirat particularem industriam & methodum in artifice; si licet cum digitis tentandum æquale & conjungere unum os cum altero, quæ conjunctio ossium cognoscetur ex æqualitate partæ ex quiete ægri, & doloris absentia.

Inque in parte, quæ exceptis istum, casum, vel vulnus ab instrumento, os fractum cognoscitur vel ex cavitate, quæ conspicitur, si digiti infra supravæ fracturam, ponantur, & ex sonu, quem membrum fractum edie, dum movetur, cum ex vehementi dolore, quem faciunt musculi & nervi puncti & vulnerati ossis tracti, vel ducti cum depravata figura membri, vel divulsi: & similiter cognoscitur ex debilitate & impossibilitate sustentandi corpus supra membrum ruptum amovendi illud; præterea si membrum fractum longius aut brevius conspicitur, ad extremum si adsit vulnus tenta imposta aut digito evidenter cognoscitur asperitas vel inæqualitas ossis: & si secundum longitudinem fuerit fractum, membrum, cujus est os fractum, apparebit magis crassum quam pro natura, aderuntque dolor sensibilis & inæqualitas.

Fracturæ ossium non sunt ex æquo periculose, nec de ulla prudens artifex nimium bene sperare debet, quia semper solutio continuitatis in osse est magnus morbus, siquidem pro miraculo est ostium minime frangi, quod non accidit carni & præterea omnis fractura ossis fit in loco profundissimo, quo non perveniunt manus artificis, itaque, quanquam in hoc majus vel minus est periculum, fractura magni ossis ægrius curatur quam parvi, & quæ fit in plura fragmenta quam illa, quæ est simplex, quæque fit cum plaga etiam magis periculosa, quam quæ sine illa, & item, quæ fit circa articulum, quæ quæ longe ab illo; in summa cognoscitur periculum fracturæ ossis ex magnitudine ossis figura, conexione, situ, & similiter ab accidentibus & ægritudinibus, quæ complicantur pro natura partis, quæcum osse frangitur. Dico nervum, venam, arteriam vel tendinem, speciatim si fractura fuerit intorsum versus, vel si separantur ossa aliqua, & si pungunt carnem vel nervum ossa fracta, aut si sequitur magna inflammatio: quin etiam necesse est artificem scire fracturas esse ægritudines longas & indigere multo tempore, præsertim quando ossa fuerint duriora & sicciora, quia feruntur & coalescunt cum majori difficultate. Calli generationis magis tardatur; pariter cura fit longior propter errores in vita sive quia rigatur sæpe sæpius pars cum aqua calente sive quia ligaturæ & ferulæ frequentius mutantur, aut constringuntur vel laxantur magis, quam par est, sive quia membrum fractum, movetur, sive propter regionem vel tempus anni ad versus coalitui, in modum quippe frigidum vel calidum.

Circa modum curandi fracturas ossium artifex plura considerare debet, ut vora bene succedant illi, primum, qua ratione jungenda ossa cum in fractura transversa, tum in cæteris secundum, qua arte molendum hoc in fracturis cum vulnere & in illis, quæ sunt sine vulnere, quæque methodus sequenda in mitiganda inflammatione partem obidente ante curationem aut superveniente ei jam curatæ, circa primam advertat fracturam transversam ossis absque vulnere in pueris aliquando posse restitui per primam intentionem, ut non sit necessarium callum generari; sed in cæteris consideranda & facienda quinque nimirum coalitus ossis, conservatio unni, habenda ratio partium vicinarum, promovenda calli generatio, denique corrigenda accidentia, quæ superveniunt.

Ad coalitum osium, quæ separata sunt per fracturam, necessario tensio fieri debet, ligatis partibus ruptis, ut demonstrentur hæc figuræ cum præcedente, quæ sunt utiles cuiusvis parti cruris, aut brachii fracti. Itaque sive intuendo, in hæc figuras, sive secus extensio fieri debet cum magna industria & cura, atque interea, dum perficitur, artifex cum ambabus manibus exæquet ossa dirigatque partem fractam atque ad suam reducat figuram, siquidem dum frangitur, eam perdit, ossaque à se disjunguntur, & quandoque unum alteri inequitat & ita brevius fit & contrahitur membrum fractum, nisi quando habet duo ossa uti brachium, proptereaque convenit extensionem facere, quia si absque illa fieret repositio, mucrones ossium frangi possent, & difficilius atque cum dolore conjuncta evaderet curatio: proindeque extensio magna non fiat, quia in fracturis valde foret dolorifica, & statim succederent calor, spasmus & syncope, quod si contra parva fiat extensio, dico minorem, quam par sit, frangentur acies ossium fractorum, & ita convenit ossium magnorum, ut brachiorum, tibiærum & eorum, quæ habent musculos magnos facere majorem extensionem, & minorem minorum, ut in radio cubiti habita ratione, quomodoque fiat figuræ partis, & congruenter illi factæ extensione. verum si fractura est recens, & primi adhuc diei, multo tutius fieri potest extensio, quam quando aliquod tempus jam præterit, quia verum simile est incepisse inflammari, aut saltem aliquid accurrisse ad partem. extensio vere fieri potest in pueris & teneris cum manibus, in reliquis cum ligaturis & in quibusdam cum instrumentis, qualia sunt figurata ad luxationes. quo facto cognoscetur os bene junctum & redditum suæ sedi, si pars in figura similis est sane, ut non relictæ cavitas, nec eminentia aut inæqualitas in ulla parte, atque etiam dolor esset.

Quia porro in his fracturis ossium non sufficit, quod præscriptum est, si non admoveantur etiam medicamenta, quæ adjuvant in servandis partibus jam junctis, & si præterea non fiat ligatura, quæ eas consetvet in illa positione & sede, operæ pretium est scire ab auctoribus varios ligaturarum modos constructi, quæ omnes tria officia præstant, unum est tenere ossa firma, alterum est prohibere fluxum, tertium est continere medicamenta parti fractæ applicata, itaque videre est frequentissime usurpari quatuor ligaturæ modos, una scilicet ligatura incipit a parte fracta sursum versus, & tres aut quatuor flexus facit; altera, quæ incipit, quoque ex parte

fractæ & descendit faciens totidem alteras involuciones deorsum, tertia incipiens ex parte membri fracti inferiore faciensque inversiones & sursum versus accedens, tegit duas alias ligaturas; quarta, quæ omnium vicem supplere potest, est una fasciæ è linteo carente siccis, longaque mollis, & modice ampla, aut si membrum fuerit inæquale, arcta collecto ex ambabus partibus usque ad medium; qua de causa vocatur ligatura duorum capitum, quæ debet incipere, apposta mediæ parti ossis fracti, faciens illic duas aut tres involuciones & flexus, tum ascendere, cum una parte illius sursum versus, & descendere cum altera deorsum. Præsupposita dicta ligatura notandum est, auctores modernos confundi in modo applicandi prædictas ligaturas, statuentes quippe plures, quam sunt necessariæ: itaque expedit duntaxat hoc modo procedere, pri-

re. primum constituatur membrum, uti convenit, moxque ungatur & liniatur oleo rosaceo vel myrrino, mastichino, vel omphacino, tumque (quod maxime necessarium est) admoveantur panni imbuti istis oleistoci membro, ut possit exfolvi ligatura absque dolore, si forte inflammata est pars. & ut impediatur dicta inflammatio: membrum ergo potest foveri cum vino atro mixto aliquo ex oleis prædictis; quo factio, adhibenda splenia decussatim unum super alterum, quæ dent unam inversionem parti fractæ supra ipsam fracturam, ex iisque unum incipiens superne descendat, & alterum inferne ascendat; eaque prius madeficienda cum albuminibus ovorum, & pulveribus adstringentibus cum tantillo olei rosacei, vel duntaxat in albuminibus ovorum, & fortiter exprimenda, præcipue si membrum calore aliquo affectum est, aliter & si sit in prima die & in corporibus robustis, par est, ut inducantur pice, & pulveribus adstringentibus, ut ex mallice, myrtillis, rosâ, & cæteris prædictis, aliadundum terebinthinam, & injiciunt supra pulveres è pice & cæteris adstringentibus vel cum iisdem & vino nigro, quo factio pars involvatur cum duabus primis ligaturis, vel quod est securius cum fasciis duorum capitum, non constringendo fortiter aut laxius, supraque ponendo tabellas sive assereculos usurpatis solitos tenuiores corporaturæ, & involutos in stupis vel in linteis, qui debent esse longiores fractura ipsa ab utroque latere, & in brachio vel crure, accedant paulo minus ab articulo ad articulum sic que positi in quatuor partibus aut minimum in tribus circum partem fractam ligentur & connectantur superne cum ligatura, quæ vocatur testudinis, uti supra est dictum altero autem die advertatur, an intumescit pes vel manus brachii, aut cruris fracti, quis in hoc casu vel ligatura est laxa, itaque pars excipit, vel strictior, quæ trabis denuo ergo facta solum ægri accommodare tertio vel quarto die, si adsit pruritus in parte, exsolvantur laxenturque vincula & cum aqua tepida madefiat pars, & iterum ligetur, sinaturque ita ad minimum usque in septimum diem, quo die solvatur ligatura, & madefiat cum eadem aqua, atque de novo ligetur, atque ante id tempus debet poni supra membri fracti partem sanam aliquod defensivum ex bolo, vel linimentum ex oleo rosaceo, quis prima cautio esse debet in advertenda inflammatione partis, & in resolutione ejus præsentis; & mox considerata substantia membri propter dolorem & inflammationem, ceratum ex oleo rosaceo vel myrrino, & cera supra partem positum est utilissimum, maxime si cum vino & albumine ovi miscetur oleum prædictum, & cum eo foveatur membrum; deinde (quod maxime necessarium est) statuendum membrum supra pulvillum è lana vel pilis multum mollibus, qui servare firmareque in suo loco naturali valeat maxime, si supra illud ponatur charta, vel una capsula è tabella involuta stupis, ut membrum fractum restet in ea forma, quæ ei est reddita, & à blando pulvino non corumpatur.

Posito & curato membro fracto hoc modo, omnis diligentia deinceps poni debet in eo, ut generetur porus siue callus, cum quo ossa fracta consolidentur, quod procurari debet, postquam cessavit metus inflammationis, vel ipsa est curata; & quanquam hoc sit tardius aut tempestivius magis in quibusdam, quam in aliis, pro ut os, tempus, vel locus juverint, nihilominus quia callus generatur ex alimento ossis resudante è fractura, debet institui victus ex cibis glucinosis & aliquantum crassius, ut sit magis familiaris naturæ ossis, & ita conveniat extremitates animalium, ossium, far & vinum crassum vel album ad penetrationem alimentorum crassiorum. Quod si propter ægri consuetudinem cibi debeant esse tenues, par est in majori copia ingeri, ad quod apprimè utilis est succus herbarum primulæ veris assumptus ore per aliquot dies, vel pulvis radicis agrimonie, vel ejusdem succus, & tormentillæ cum vino. Et quantum ad partem externam in pueris, sufficit adhibere emplastrum ex farina volatili cum albumine ovi, & in cæteris id, quod fit cum boli armenæ, thuris, myrrhæ, spicæ nardi, accacæ, tragacanthæ, ladanæ ana partibus æqualibus cum farina volatili & albumine ovorum, reductis in omnibus in pulverem; similiter conveniunt potus ex decocto capitis granatorum, foliorum myrti, radicū & foliorum ulmi, fraxini, vitis albæ, quod fiet, quando propter aliquam necessitatem solvitur ligatura, quod necesse est facere aliquando & speciatim, quando intendimus generare cal-

lora, quia jam non amplius est merus inflammationis, & ita non adeſt cauſa, cur repellantur humores, qui affluunt ad partem, prout deſq; non admoventur nec diſſolvitur tam ſæpe, ut ſingulis binis diebus.

Plura accidentia ſolent ſupervenire iis, qui habent oſſa fracta, quæ niſi avertantur & mitigentur, ſunt periculoſiora ipſa fractura. Primum eſt dolor, qui ſedatur à mulſis rebus, & ſpeciati in hoc caſu, prægreſſa venæ ſectiōne, liſa cum lana pingui, imbuta in oleo roſaceo & aceto, aut cum una ſpongia imbuta eodem, & cum fomentis ex oleo chamæmelino lumbricorum, & ſuperpoſito ſupra panno imbuto vino craſſo, iſq; omnibus tepide applicatis, pariter utile eſt ceratum roſaceum.

Inflammatio mitigabitur, perſuppoſita venæ ſectiōne, ad moto emplaſtro ex malvis & lacte vaccino, aut alio factō ē radicibus biſmalvæ, floribus chamæmeli, violarum, coctis piſtis & mixtis cum farina hordei, lapa & cum oleo roſaceo violaceo, vinoq; craſſo.

Præſtans ſedatur, ut eſt ſupra dictum, excoſtationi autem, quæ ſæpe ſuccedit, ſufficit unguentum album vel ceratum de lythargiro, prætermiſſo hic callum eſſe minorem vel majorem, ſiquidem huic medetur diſta vel cibis, quam pro neceſſitate plenior.

Gangrena ſeu corruptela partis aliquando ſolet accidere, nimirum quoties pars multum intumeſcit, a: proprius ejus calor extinguitur. Ea committenda chyrurgo experto, ve ſi perfectæ curatione membrum reſtet extenuatum, id fricabitur, molliter, ut alimentum attrahatur, & cum fomentis idem fiet. At ſi reſtet magis craſſum, tentandum reſolvere cum tenuiore diſta & vebementiore frictione.

Non tracto de figura membri, quæ aliquando artificis culpa, qui non rite oſſa compoſuit, relinquunt diſtorta, vel errore agri per intemperantes ejus motus accidit. Ac licet audacia nonnullorum eſt tanta, ut de novo frangere oſſa non dubitent, melius eſſe ſtatu hujusmodi audaciam illis remittere, quam dare occaſionem, quæ impellat ad tentandum id, quod non ſciunt, ut ſit ſucceſſurum, ſi revertantur ad frangendum; quanquam, quando fit callus, poteſt artifex dirigere & componere partem ita, ut ſenſim & ſenſim redeat ad ſuam antiquam figuram.

Jam inter res, quæ accuratorem contemplationem poſtulant in fracturis oſſium, eſt, cum forte iis contingat complicari cum vulnere, in quo attendi debet, oſne reſtet nudatum & ſeparatum à carne. an non, & quicumque ex his duobus modis ſit, ſedulo attendi debet, oſne ita ſit fractum & diſjunctum, ut exſilire queat, quæ non poteſt ulla via conſolidationem recipere, ſiquidem nec debet nec poteſt curati vulnus, quin prius oſ depulſum fuerit. Atq; tunc conjungenda quam appoſite fieri poteſt, cavendo, ne membrum contrahatur in illis jungendis & pro certo habendo, niſi jungantur, impoſſibile eſſe oſſibus fractis ita ſeparatis, ut fragmentum aliquod extra ſe prodat, generari callum in tanta diſtancia, itaq; ne reſtet pars laxa, ſive firmitudine oſſis deſtituta, convenit conjungere, quanquam reſtat membrum eurtum, & quo id generetur callus. Quamobrem ſi quamvis adſit vulnus, oſ reſtat cooperrum, avertendum, extensionem fieri debere cum molliore & blandiore tactu & repositionem cum multo majori diligentia. Cui curationis modo adungi debet alius ſcopus, qui eſt unio partium carnis cum ſuturis ſine ligatura, ſupra quam poni debent medicamenta, quæ dolorem mitigent, & affluxum prohibeant & inflammationem, vel deſiccent, quod affluxum fuerit, aut repellant ad aliam partem: atque ita uſurpabimus albumina ovorum cum aliquibus pulveribus adſtringentibus, fovebimusque partem cum oleo roſaceo, deligando tertio quoque die vulnus, & ſingulis vicibus minus conſtringendo, nec ſtatim adſerculos adhibendo, eoſque minimè craſſos ac duros, ſed cum multa blanditie vulnus ſanando, una cum conſolidatione oſſis. Itaque in ligaturis, quando vulnus cum fractura jungitur, debet relinquī ē regione vulneris, veluti intervallum vaeuum, per quod ſingulis diebus poſſit curari vulnus, non diſſolviſſis vinculis, nec deligato membro, ne fracta oſſa diſcedant à ſe invicem. Verum ſi in fractura cum vulnere oſ fuerit detectum, parq; illius ſit expedita & exſoluta, quæ non potuerit videri nec expelli præ dolore, affluxo, vel inflammatione, viderendum, an poſſit expelli per mollem & raram carnem, unde colligatur, quod

quod suo tempore abscessura sit, eamq; natura sit expulsa in adultis & corporibus densis intra sexagesimum diem, in reliquis intra quadragimum.

Atqui quanquam Authores consulunt remedia, ut ossa, quæ in principio non potuerunt expelli præ magnitudine, aut alio modo impactu, & præ dolore, accelerent exitum, statuo tamen securiorem modum curandi esse naturæ committere & expectare, attendendo, ut moveatur retrorsum, aut confringatur nimium vulnus, providendoq; ut bene expurgetur materia, nec faciat suum potius, quam adhibendo alia remedia. Itaq; si os denudatum carne fuerit reiectum extra vulnus, ita ut non possit introsum absq; dolore aut damno remitti, sapientes Medici consilium, ut ex parte præscindatur cum serra, lima, aut aliter, si fieri melius potest, ut convergi blande introsum possit. Inde; quanquam sequatur deformitas, vel agglutinandum, vel ingenerandus callus seu caro callosa inter illud & aliud; ad quod solet utriusq; dilatio aliqua ipsius vulneris, ut sine violenta extensione reposino fieri possit; quo facto, curatio & ligatura fiet prædicto modo. Curata porro fractura & callo ingenerato pro ejus generatione convenit uti rebus roborantibus, uti est vinum stipiticodum cum garyophyllis, myrtillis, & aliis similibus medicamentis; itaque omentum emplastrum est, quod fit ex olei myrtini & mastichini ana ℥ij. ceræ & resinæ ana ℥ssj. pulverum thuris, mastichis, picis græcæ ana ℥ij. nuceis moscæ ℥ij. croci ℥ss. quod medicamentum est singulare hyberno tempore; sed si tempus sit æstivum, fiat cum olei rosacei & sebiarinetini ana ℥ij. ceræ lbj. boli armenæ, sanguinis Draconis, farine volatilis, mastichis, rhuris ana ℥ij. fiat emplastrum, quod uti nec supra dictum, minime removendum per mensem integrum, & hyeme relinquendum plures dies.

Atq; hæc mihi sufficere videntur ad informandos eos, qui exculturi sunt artem luxatoriam.

LAUS DEO.

INDEX

VBERRIMVS EORVM OMNIVM, QVÆ IN LIBRIS CONSVLATIONVM MEDICARVM, DISP- TATIONVM ET PVERILIVM MORBORVM CLARISSIMI Vlti Dn. LVDOVICI MARCATE CONEINGTIVR.

*Accurate & sedulo congestus à Zacharia Palthenio D.
Francofortensi.*

A.

Alimento cur intendam, 195.1
Abdita & obscura problemata, obscuriora
ceddit noteriora quidam, 121.6
Abilaudandi pueri consilium, 205.21
Abilaudandi pueri saurientes saluberrima,

205.21

Abilaudandi tempus, 205.21
Abiscdere quæ posuit à sibi admissa, 264.6
Abiscdere possumus tria, 264.6
Abiscsum transiunt fieri contingit, 59.3
Abiscsum vel sui mutatio: vniu morbi in alium, vel per paula-
tiam generatiuum, vel cum natura in ceterum multitudine
oppresso stimulatæque in partem quampiam sese exonerat,
58.2. per totam,

Abiscsum sine opressu nominis quid intelligendum, 50.13
Abiscsum & phymata venerea laci infectorum qualia, 219.6
Abiscsum puerorum variæ, ac difficile, ab materia crassiuscula &
lenacem, & ab tenerum osorum compage, 162.1
Abiscsum puerum quancunque erumpens in considerandi, qui
enit mutia benigni, post aliteribi depic caduibus difficil-
es & interdu non immedicabiles emergunt, 264.2
Abiscsum difficile in puerulis octo considerationibus animad-
uertenda, 263.8
Abiscsum erumpenti in puerulis, ad quod genus tumorem re-
ducantur, 263.9

Abiscsum an iussu continentur, an solui abiqua ipsa appareat,
& ubi quicquid colligitur sit ostendatur, ibidem.
Abiscsum ex iunior quædam genitur, ibid.
Abiscsum ex frigiditate morborum contrahi, quare rubescant, 263.
5.265.9

Abiscsum vel à præcipuis membris, vel à venoso genere orti 263.
264.1. & 6

Abiscsum in puerulis, qui sensum giugantur causa in afflicto
locum transmissa, nunquam seminu aut alimenti viuo coale-
scant, 263.5.6

Abiscsum genito an corpus vniuersum expurgetur 263.5.6

Abiscsum humores coalescit, abiqua cysti, ubi continentur, vt inde
abiscsum fiat, 266.11

Abiscsum an à partu intemperis, an vero aliunde ortum ducat,
figura distinguitur, 266.12

Abiscsum nonnulli præcipuum, 266.14

Abiscsum nonnulli vniuersi, & prouidetur 267.15.16

Abiscsum ab partu in intemperis, vniuersi 267.15. & 17

Abiscsum qui duritiam contraxit in pueris, quemadmodum malin-
dum, 270.23

Abiscsum durum & legitimus quid differant, 264.6
Abiscsum autem contrahitur in cysti, vel solui per carnem fit,
264.7

Abiscsum tur aliquando rubri, aliquando decolori 265.9

Abiscsum si in cysti non sunt, quæ nam in parte posuit, 266.11

Abiscsum an ex parte viuo succrescat, quæ alimentum in ex-
crementum mutat, & discutere nequit: aut aliunde paula-
tium recipiat, 266.12

Abiscsum per asapiam 266.14

Abiscsum curandis, 267.15

Abiscsum vni è tribus modis maioribus nostris sunt, 58.2

Abiscsum in duritiam terminari qualiter curandum, 270.23

Abiscsum indicationem ope frustra sentanda est cumlibet afflicto
curatio, 214.7. & 8

Abiscsum genitur, 269.22

Abundantia humorum aut virium, nunquam in seipso effusa-
tione exspirant: sudores tamen salubriter disponi assuescit,
& ex his ratio ceditur 278.4. & 5.

Abundantia obstruendum effusum qualiter disponatur 247.4

Abicere & phidraia, 271.1.2

Abicere & manantia vicia, ibid.

Abicere & pusillum lallacum causa tres, 251.5

Abicere humores a posse vniuersi, 260.10

Abicere pusilla epistola circa plenitudinem redimuntur
eterni temporibus, facit rubrepturam, 9.7. & 8

Abicere humores a vniuersi, 127.4.10

Abicere humores a vniuersi, 73.16

Abicere humores a vniuersi, 42.7

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 41.7

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.12

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Abicere vi vitalis dicitur, quæ tenet humores cohesis, 181.13

Index in Tom.V.D.Lud.Mercati.

La salm efficitur à lue venere conferre queat,	120.13
An qua viria scilicet apparet, sub consilio am cadant,	31.12
Ani proclivitas quid,	126.2
Ani proclivitas causa,	127.3
Ani proclivitas quid,	126.1
Ani proclivitas curandi ratio,	127.4
Ani proclivitas ob paralyfin consideratio in pueris,	127.6
Ani proclivitas in pueris lactante consideratio,	128.9
Ani proclivitas ad extremam causam consideratio,	128.9
Ani proclivitas qua causa efficitur,	127.3
Ani proclivitas cur. difficilius sanabile,	127.3
Ani proclivitas curandi ratio,	127.4
Ani proclivitas vitium arguendum,	127.3
Ani proclivitas nuper nati aperitudo consilium,	104.5
Ani aperitudo,	104.6
Animalis spiritus in cerebro duplex, alter mobilis & impetus faciens ad sensum externum qui in animi affectibus mouetur, alter infusus & quiescenti, qui fit una cum cerebro temperie, & ueritate, delirium infert continuum, 102.11.12.13. & 14	
Animalis deliquis spiritus generatum,	150.9.10
Animalis deliquis infantis signa,	ibid.
Animalis deliquis in accensione maligna & medela,	150.11
Animalis deliquis curatio,	151.13
Animalis deliquis patibona animalis postea deficient aut immutetur ob spiritum vitalem & animalium diffundit, aut ob praxiam eorum motuum retrahuntur,	148.2
Animalis deliquis causa spirituum ingenti exsolutio, atq. retractio, 148.1. & 4	
Animalis deliquis spirituum diffundit hanc moleri potest, deinde se mutare & retrahit, & spiritus aliquos & vagatur cuncta commutat, ibid.	
Animalis deliquis homo, non ex reo efficitur, ut vulgo fertur, ibid.	
Animalis deliquis ex crudis & acerbis facit non ventritus, quibus compatiatur,	146.13
Animalis deliquis causa potentia vitium fit,	148.3
Animalis deliquis causa immediata & postrema qua,	148.4
Animalis deliquis ex spirituum retentione, quibus vitandam fit, 150.11	
Animalis deliquis ex ingenti spirituum dissipazione, 150.11. & 12	
Animalis deliquis ex crudis, 151.12	
Animalis deliquis qualis sint ad obstruções puerorum demulcendos, 150.16	
Animalis deliquis multum modum parata, 150.17	
Animalis deliquis stranguaria differens in pueri morbis consensu causa, 71.12	
Animalis deliquis paralyti affectus magnitudine differt, 35.6	
Animalis deliquis nomine interperit motus quidam plane desunt proferre vsus est, 50.13	
Animalis deliquis solum humores ad ventrem exolant, 50.12	
Animalis deliquis spiritus & multum hereditarium quid differant, 154.2	
Animalis deliquis epilepticum quoniam causa in cerebro consistat, 155.1	
Animalis deliquis epileptici nomen quid vere mereatur, 155.5	
Animalis deliquis epileptici quibus caret, 156.9	
Animalis deliquis morbus ad epilepticum sedulo praecavendum, 156.9	
Animalis deliquis morbus duo praesidia per alexpharmaca & fontanulas accipere affigendum, 156.9	
Animalis deliquis epilepticus consideratio & providentia, 156.10	
Animalis deliquis alimentis, quae sunt ducunt, ad duplicem spem potestatem: ad causam significentem eorum virtutem, & ad appetitum qui ad usum vitandam gliscit, & animal ad id ipsum adigit, 157	
Animalis deliquis alimentis, ut potius vsu excitetur, utiam ab assumto cibo, 157.11	
Animalis deliquis quia via nescit vsu potius ab assumto cibo, appetitum alimentis aut tamen famem alicui infert, 157.13	
Animalis deliquis quibus modum parat non immutatur, 157.17	
Animalis deliquis quia excitetur, 157.19	
Animalis deliquis aqua refrigeria, 158.15	

Aqua vi a confectis & lani	154.4.7
Aqua stillicidia alexpharmaca mali perniciosa consilium recurrendi,	157.9
Aqua stillicidia in obfuscatione vsus,	158.12
Aqua stillicidia mirabilis pro vsu,	158.35
Aqua stillicidia pro interperit motu a iocundis,	158.9
Aqua stillicidia pro reliquis considerandis,	158.10
Aqua mirabilis ad reliquias paralyti,	158.19
Aqua stillicidia mirabilis efficacia in abscessibus & vulneribus curandis,	158.21
Aqua stillicidia mirabilis ad reliquias considerandas, & deperditas vocem restituendum,	158.20
Aqua stillicidia pro dysenteria hepatica & cachexia, 158.29	
Aqua singularis pro roborendis nervis,	158.11
Aqua mirabilis pro considerandis reliquiis in epilepsia, 158.29	
Aqua multa mirabilis vsus pro sustinendis,	158.21
Aqua duplicis de causa alexpharmacis,	158.14
Aquam in hydropis quae moderate ducant,	158.26
Aqua in ventre continet, spiritum tuum retinet,	158.29
Aquam per vias qua ducant,	158.29
Aqua mirabilis efficacia in paralyti,	158.24
Aqua magistra ad alorem naturam fovendam, 158.4.2. Aqua ad idem stillicidia,	158.7
Aqua mirabilis pro roborendis nervis & capite,	158.11
Aqua balnearum sulphureorum ma se ad sex vias apta appetitum excitat,	158.10
Aqua rhubarbari ad obstruções consilium,	158.17
Aqua rhubarbari quibus & qualiter affigenda,	158.17
Aqua viridis compescente mirabilis efficacia,	158.21
Aqua vi a confectis,	157.13
Aqua vi a mensa,	157.15
Aqua hydropis ut extrahenda consilium & auxilium materiam, 158.28. & 19	
Aqua vi a mensa signum patibona monicum nephritici doloris, 158.19	
Arenae febris pleuritidis comes, 159.6.7. & 8	
Arenula cum virga pendente utrum signum patibona monicum sint lapidum, 159.17	
Arenae vesicae quid differant ab arenis renum,	159.18
Arenulae quibus conditum signum sunt patibona monicum lapidum vesicae,	159.16
Arenulae exterie non quid hyphae signum, & habet problematis consensu causam sententia consensuata, 159.17	
Arenulae coloris locum generatum offendunt, & morbi ex vesica rubent, & alio colore praedita exerceant possunt, differant eam, quae ex vesica excreta sunt maiores & laminae, minores sunt ex renibus,	159.18
Arenulae omnium antiquorum peculiariter memini viderum malignorum in consilio, 159.1. & 4	
Arenulae praesentia in variolis, 159.30	
Arenulae praesentia in variolis, 159.30	
Arenulae generatio ut fit, & quo paulo ob frigida interperit motu alimentum fere videri sum in aquam naturam convertitur, 159.14	
Arenulae quibus pelluntur, 159.17	
Arenulae alae causa tres potissimum, 159.15	
Arenulae in pueris lactis remotione emittunt, 159.15	
Arenulae quae & excretionis uenterum paralyti consistunt, 159.17	
Arenulae in Venerea coeunt cum natura fit, 159.13	
Arenulae utrum ducantur ad lue Gallica, 159.15	
Arenulae utrum & resistentiam quales in paralyti videntur, 159.16	
Arenulae utrum & attemptum videri in quibus ex pleuritide in peripneumoniam uocantur, 159.14	
Arenulae utrum potentia interperit motu excrementa alba & chylifica redduntur, 159.13	
Arenulae utrum & exasperatum utrumque speciei, 159.13	

Index in Tom. V. D. Lud. Mercati.

Celata affectio lenter in gravatur,	66.8
Celata affectio quæd.	66.8
Celata affectio vitium differt à lenteria,	66.9
in Celata affectione vitium necessesse omnes esse potentes la- di oportet,	67.11
Celacum affectuum curandi ratio.	66.11
Celica & biliosa ex quibus causis femina facta fuerit,	97.16
Celici dolor in utero committitur,	98.10
Celicum dolorem curandi ratio,	161.10
Celicum dolor. Vide Dolor.	
Celici doloris causa,	97.10
Celici doloris subsidii ob icterici inflammationis affectum, ve- nam transferre oportet,	98.8
Celicum dolor affectio est nasissima, in quo patet dextra ventris afficitur, quamvis coloni intestinum perperat, interdum ad fi- nistrum vergit,	99.9
Celicum dolorem acerbum, celerem, ac vehementem statim ex- citant,	99.10
Colici doloris causa interdum bilis: & caeterum ob ingratum ali- mentum,	96.15
Colicus dolor alterasum, ut sit, & de hac re Hippocratis senten- tia exponitur,	96.16
Colici dolores duplicis naturæ sunt, scilicet legitimi & spurri. Id. Colici dolores alteros curatio,	97.16.47
Colici doloris ex duobus fieri ut retentione curatio,	97.18
Colicum saltem remedium,	97.19
Colici dolores in illorum consensu, & providentia,	99.12
Colicum dolor fit per se alio,	161.12.3
Colom inter os navi, qua ventrum dextrum tenet, & in utro prævaluit,	161.13
Colivitiones in portu super mare videtur,	207.11
Collyrium pro visu,	81.33
Collyria pro visu,	83.34
Color lunalis quid significet,	69.15
Color æthereus lucem generationis ipsarum ostendit, ipse tamen à differentiâ venabatur,	31.18
Coloris subtilitas causa,	12.13
Cognitus indagatus ad motus spirituum finitatem, et vere apud naturam non errantem, & intelligentem, per quandam si- militudinem,	17.9
Communioque pluribus affectibus fugitis eadem ob peculia- rem modum peculiarem affectionum præbent indicia, 30. 12. 12.	
Conceptum manifesti causis omnib., ac speratæ, femina iam gravidâ suâ non vindictaque per seclum exitæ,	112.18
Conceptus quando plerunque nascitur,	108.8
Conceptus monstruosus casus in genere,	108.9
Conclusio doloris conceptus cum de calore cordis existenti, qua degenerat assidue, novissime fiat necesse ut quidam accu- mant,	171.11
Concluditur frequentius incommoda,	112.17
Concusio inæqualis utriusque seminis infirmitate causa, 107. 4.	
Conductus & causæ sudoris,	179.16
Conditiu generosum pro cathecia,	35.4
Condita ex coctum pro tremore sporis,	4.12
Conditiu apyrexia ex cathely,	10.15
Conditiu ex diaphano,	15.16
Conditiu variu pro aphidum,	144.11
Consigna veritasque providentia, qua monstruosi conceptus cau- sa superari liceat,	112.15. & seq.
Consensus mirabilis, ex hirsutidine, pro epilepsia,	11.10
Conservatio ortum qua nobis secundum naturam insunt, du- plex,	2.
Consultum curatorium in complicatione paralysis, consulto- nu, & tabu,	37.16. & 17
Contestatio ex festinatione, consagie & suis frugibus, qualiter curetur,	160.16
Contrahitur sensus qua via ex malis halibus, affectu aut talis fieri possit,	161.17
Contrahescendum ex balneis, affectu aut talis remedio curan- dum,	261.11
Contrahescimus, vide Matrimonium.	
Contractum Galienum aut aliud vitium hæretarium, quibus expurgandum,	167.16
Convulsiva postea lingua emaciatur carnes, que alimen- tum sibi desunt, tum in qua tunc, & extra ipsam dissipant ac centum,	132.6. & seq.
Convalescentia membrorum quid præstat ad maximam tem- poralem,	170.6
Convalescentia morbo partium, an sit aliquod alterum principium,	pag. 16
Convulsiones in ipsa quiete consensens gemitum symptoma experitur,	41.7
Convulsio circa menses trahitur appellata,	40.4
Convulsio enim nam facit atq. symptoma,	40.6
Convulsio retrahit morbum et arguit à plenitudine, mos- tu implendū, & brutalitate affert,	41.8. & 9
Convulsio & morbi mulieris quædam anem ad carnes fibras pri- mo pertinet,	42.9
Convulsio quid,	40.4. & 17
Convulsio duplex natura & convulsionis esset,	40.5
Convulsio circa facultates symptoma sit,	40.6
Convulsio a qualis sit verum symptoma ad potentiam mortuam pertinet,	41.7
Convulsio cui particula muscularum conveniret, & quid mo- du istè audire possit,	41.9
Convulsio qui arati, & quibus pueri familiaris,	109.8
Convulsio qualis medicamentis regitur,	41.17
Convulsio à quibus causis oritur,	40.10
Convulsio quam accidentia fecerint asserat, 4.4.15. & quibus ca misceatur, ibid.	
Convulsio quæ extrinsecus sortitur,	44.16
Convulsio membri quæ, motum vere esset,	41.7
Convulsionem à trinitate figuræ musculi præfixit,	42.8
Convulsionem causa expendantur,	43.10
Convulsionem fieri à causa immutato inaequaliter replentur partes partiu, sine morbo, consentis novum quadam consuet. 43. 11.	
Convulsionem quibus modo succedat pariat,	43.12
Convulsionem duobus modis frigida sit pariat,	45.15
In Cardo nullum est calorem gradum secundum naturam, qui so- bitur apparet quies, qui plane innatus esse, & vinctum convenit,	169.4.5
Convulsionem causa quadam interna, quadam externa, 48. 14.	
Corrubescere, vide Animi deliquium.	
Corroboretur autem quæ,	127.11
Cor & cerebrum roborat feropagus mirabile Morici,	131.15
Cor nullum obtinet calorem gradum super additum secundum naturam, qui forte aut morbum appellari queat, 169.4.5	
Cordis laborem innatum tria conservantia expandunt, & quo evolvuntur ad contritus,	170.6
Corde ob intemperiam languentia, à quibus causa externa fa- cta animo linguat laborant,	148.8
Cortex enim ventriculum roborat,	212.8
Cressi puerni in detritone agrum habent, & difficulti liberantur, ac maxime afflictum aliam habent,	27.8
Crescit Adamus terra, & Euxæ ex ipsa Adami, non est alio vitale, & cur.	183.3
Cruditas ventris solutus evacuatione,	114.1
Crudus aut putridum morbum sua maxima causa,	208.4
Crudus aut vitium triplex,	54.6
Crudus aut diversus ex acris, sed falsis,	54.7
Crudus humores acrius causa,	99.14
Cruelis degredenda in victricem angustia, ob laborem putrida- tionem,	141.15
Cruelis læta qualis,	174.4
Cruelis læta infantrum curatio,	179.7
Cruentum & squameolum depulso,	190.34

[illegible][illegible]

Gallia ex aliis non parum immota, 127. 8.
Gallia, quae quidem in praesentem, 127.
Gallus puerum tradidit cum liberum matrem, & membra a
gallia diffinitionem natus fuerit, 267. 8.
Garrulus non vixit causa, et in dicitur, 136. 5. 6. 7.
137. 8.
Garrulus quia membris velis natus & quod ab angina dif-
ferat, 137. 4.
Genua praeputia liberat incantationem indicia, & praesentia
per indicia, per incantationem, & denotat, & tandem
per incantationem quatuor & quatuor agnam, 120. 8.
9. 10. per totum
Gibber deformati putri quales, 209. 9.
Gingivae praeputia fedet & canaliculi denotationem so-
quuntur, 103. 9.
Gingivae diffinitionem tota per natura committenda, 131. 8.
Gradus ad videri videtur tempore frigida cordis datus, 17. 9. 10.
Gradus ad videri cordis tempore natura accedens, cordis ipsi salu-
tatem efficit, alia vera partibus membris, 169. 4.
Gravis in membris in tremore frigida si habet per canaliculi: si non
versus motu quatuor, 2. 4.
Gravis in naturali membris, quia non facile faciliat obtem-
perat ad motum quatuor, non cognoscitur per tremore ac-
cipere, ut videri quatuor, 2. 5. & 6.
Gravissimum tres afflicti laborantem quendam remittent per-
tinet, ipse quatuor, sed haec quatuor ab omnibus Deo auctore li-
beratus, 42.

<i>Gymnocladum, ditum, casia & profolia,</i>	304.17
<i>Gymnocladum, & castaneorum latum dum esse crudatum des-</i>	
<i>criptum, offenditur,</i>	211.4
<i>Gymnocladum, & castaneorum aculeis,</i>	211
<i>Gymnocladum, pro vomitu, singultu & palpitatione,</i>	217
24	
<i>Gynaecei gemina facultas, altera alexophermatica, altera in sen-</i>	
<i>silibio multat atque corrigenda,</i>	110.10
<i>Gynaeceum vi alexophermatica Chinae adrem, & sparsum pa-</i>	
<i>terillam superat, ab ipso tamen in moriendo subdorem superat,</i>	164
<i>Gynaeceum primum moritur effusio, quod spectat parilla ante Chi-</i>	
<i>na,</i>	110.9
<i>Gynaeceum, casia parilla, & China, duplici potestate praesens in</i>	
<i>lat Gallia,</i>	110.10
<i>Gynaeceum moritur prius alexophermaticam praestat, at non juda-</i>	
<i>citum,</i>	120.12
<i>Gynaeceum, sparsa potilla ante China primum alia assensum in</i>	
<i>2 modo Gallico praestat,</i>	120.13
<i>Gynaecei seminum, lachrya vitrea in angustis,</i>	134.1
<i>Gypsi, terra, arvensis, vireolentum pulvisum, vix in semelle, &</i>	
<i>assiduum, quibus sequuntur, virentissimum,</i>	119

H.

Habituales morbi, neque admodum frequentia possunt
profunda, neq. ipsi ita adhiberi semper in acutis morbis,
sed interdum quiescendum; externum tamen ut proficiat, ne o-
mnino ipse destitui videatur.

*Habita consideratio parva epistola, qua amicitia ac curatio
se comparat.* 10 11.

Научно-исследовательский институт физической культуры и спорта,
г. Москва, 1981

diatomis in calix, & differt a hepatica maxime, vel a
calida interperio unacum calidum dissipante, vel a frigida
exsurgente: itaq; nota ratio constitucnda est in unacum &
hominis radicata mutatione & laetore. 20. f. 6

*Hepatica dysenteria illegitima, in qua crassus faeculentusq; cad-
ditur sanguis, sit obnoxiam facultatem retinens.* 12.12

Hepatica dysenteria legitima sit visio expulsiōis facultatis in-
ternæ, in qua sanguis redditur similis sanguini villarum recentem

30.5
Hippocratis, Avicenni, Aetii, & aliorum testimonia de vlcerebus

<i>Malpighia guianensis</i> & <i>fasciata</i> ,	137.4
<i>Hippocratis</i> & <i>Phytolacca elegans</i> & <i>exaltata</i> ,	48.10

Hippocrasin telamonica, quibus ostenditur calorem excessum in cor
de secundum naturam appropere expugnari. 170.5.6

Hippocrates (personne matérielle) de 174-7	174-7
Hippocrate (œuvre) de 174-7	174-7

difficile tamen in muliere, quæ ex refluxu humorum ad pan-

190.28

*... et spolia suaque byzochondriorum, mifereri, & partem
vicinam cum eis deinde sequebantur, ut si nullus esset*

Amalia ab omni familia vendicata potius, 190.18

neque volens quiescebat, 1-1

Hysteria murabitu (var.) *laem poelle* (epileptica), *can alseru* (gla-
nolamurum) (var.) *laem poelle* (epileptica), 7.3

12.1
 12.2

Leberanru,	19.1
Hilfene mulntrirlichaf oranti,	17.4

Hysteria cum doli delicti paralyti, Sulfone & Tabi, 34.2
Hysteria cum doli delicti paralyti, ex vulnere convulsi, 40.2

charge 453

Historia cuiusdam feminæ quædam auctoritas
 peruenit & singulis tractatibus a. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842

Index in Tom. V. D. Lud. Mercat.

Humiditas redundans in malis causis,	107.3
Humiditas in pueris non solum fore malorum causa,	107.3
Humiditas in pueris quae nativa & salubris, quae aliena & morbida,	107.3
Humiditati alienae & innatae alimenis praeteram affectuum generatione,	107.3
Hydragry exundans in recluso periculo plena,	107.15
Hydrocephalus qualiter chyrogry curandus,	107.18
Hydrocephalus duplici natura potestas & periculi,	107.18
Hydrocephalus cum viciis & irascibilis,	107.18
Hydrocephalus curandi ratio duplex,	107.18
Hydrocephalus externus qualiter curatur,	107.18
Hydrocephalus descriptio,	107.18
Hydrocephalus causa,	107.18
Hydrocephalus differentia, ex loco, quem aquae humor obducit,	107.18
Hydrocephalus praesagia,	107.18
Hydrocephalus curatio,	107.18
Hydrocephalus de Aqua leuor.	
Hypochondriaca affectiones qualiter peragende,	160.10
Hypochondriaca in symptomatum transitu merenda,	157.7 & 8
ad Hypochondriacum melancholicum etiam sufficit qualis- que temperamentum,	123.6
Hypochondriacum melancholicum cur vulgarissima,	123.3
ad Hypochondriacum melancholicum verum etiam frigida condiciat,	123.5
Hysterica affectionis accidentium diversorum causa,	71.16
Hysteriacum affectionum causa,	70.2
Hysterica affectio quibus moribus,	70.4
Hysterica affectionis curandi ac providendi ratio,	74.19.10
Hysteriam affectionem qua consistit accidentia,	84.4
Hysteriam affectionem curandi ratio,	83.6
Hysterica symptomata, ac vteri morbo necessario profecta,	59.1
Hysterica symptomata ab uno, vel pluribus moribus, & a quibus signatur,	69.2
Hysteriacorum symptomatum causa, & morbi significatio inqu- runtur,	69.4
Hysteriacorum symptomatum morbi, vel in figura, vel in situ, vel in materia desiciente, vel multa, & singulariter ut opela varietate sunt data consuevit,	69.5. & seq.
Hysteriacorum symptomatum genera curandi ratio, aliter acci- denti, aliter curari oportet,	74.19
pro Hysterici summi serapam mui ab oleo,	74.13

L

Leucum affluum quid,	104.1
Leucum triplex,	105.7
Leucum proleptum,	105.7
Leucum duplex, criticum & symptomaticum,	104.3
Leucum symptomaticum quatuor causis,	105.4
Leucum symptomaticum est mutata qualitas,	104.2
Leucum Leuantes cum bile delata per sensum et cernea corpe- re aegerem non videri, Res bilis tradit causam auilur, quae temperem edarguit, ab eius accusacione vincitur,	104.3
Leucum dicitur in criticum & symptomaticum symptomaticum in alium differre, ad quod pertinet videri periculum,	104.4
Leucum in summatorem,	105.5
Leucum genera tria ad iudicium morbi faciendum,	105.7
Leucum laborans singuliter, seu periculum est,	106.7
Leucum duobus de causis beneatque reddit vitiatum, tempera- mentum, vel figura mixta,	105.1
Leucum languens obstruendum subire necessesse est, & excreta crassa & facientia redolentia,	105.3
Leucum ut temperem vitiatum beneatque inquiruntur,	105.4
Leucum promouere substantia inuentione, quae nexa beneatque consequatur,	105.4
Leucum patitur, huiusmodi substantia fides, quod formam	

sanguinem ex huiusmodi inuentione induit si languens, item atque in forma equatur, & in ea coarctata, vel diffusa in hepatica erit,	105.4
Leucum temperamentum substantiam appellat autem substan- tiam temperamento naturali substantiam, cum in ea sca- lidi partem vitiatam praedominet, & modo substantia sapientia, ad beneatque,	105.4
Leucum interperatam sanguinem reddit vitiatum, iuxta inueni- entiam recessum,	105.1
Leucum squalidum alterum partium symptomata aduulsa sapien- ter consulerat,	105.6
Leucum affectio externa auilur cur aliquando noxia,	105.19.
& 50	
Leucum interperatam & obstruendum qualiter in quodam labo- rante,	105.19
Leucum & ventriculi contraperantia,	105.19
Leucum & ventriculi morbosae contraperantia, qualiter hypo- chondriacum melancolicum signatur,	105.6. & 7
Leucum interperatam praesidium,	105.19
Leucum quia subueniant,	105.19
Leucum calidum externa auilur non semper profuit,	105.17
Leucum obstruendum signatur, 23.15, obstruendum leucum vera & legitima qua ibi allegata	105.17
Leucum substantia quibus reparatur,	105.16
Leucum calidum in temperem tribus modis fieri & ventriculo nocet,	105.15
pro leucum calore ac temperem vita & viciis ratio,	105.6
Leucum duobus modis a suo munere deflectit, 105.2, qualiter in munere significandi aberrat,	105.3
Leucum quibus ad salutem iustitiam ex calido reducatur,	105.7
12	
in leucum calidum vitium sanguinis missio locum habeat,	105.12
Leucum calidum quibus ac temperem,	105.14
Leucum roburans & ac temperem,	105.14
Leucum an praeter calidum interperamentum obstruendum pati- entur, & quomodo,	105.14
Leucum in qua parte inflammatur, quo modo cognoscatur,	105.6
inter leucum & ventriculum an sit aliqua morbosae contraperan- tia,	105.14
Illam dolor quid, & an suauitate habeat necessario determi- nam dolorum,	105.12
Ille morbus an ad gratiam solum intestina pertineat,	105.12
Illam dolor quibus videri sanguinem,	105.12
Ille dolor curatur per quatuor auxiliorum genera,	105.12
Ille dolor an pertineat ad gratiam intestina,	105.12
Ille causa traduntur,	105.14
Ille curatio habita in quodam Leuante,	105.12
Ille pathogenomum signum vram vomitus fieretis,	105.12
Imbecillitas quid,	133.42
Imbecillitas duplex,	133.42
Imbecillitates a capiti diuerso modo curari debent,	133.7
Imbecillitas salta & habet in prima consuetudine in capiti da- lore, & caligantibus oculis, & alio affectibus eiusdem imple- tum,	133.6 & 7
Imbecillitas quod sit in partibus interperatam in rheumatismo,	133.42
Impetigo in artum ac praeteram,	133.12
Impugnandi vram quia habeat,	133.12
Impotentia ex quatuor causis profecta, vel desultu inuentione calori & beneatque promouere, vel per additionem alium quali- tatem, ex in qua temperem compleri, vel ex deprauata condi- tione alium qualitatem, quae non est prima, sed quoniam al- ia prima consequente corruptio fieri videtur, & desultu in ipsam aliam partem,	133.44
Impotentia unde succrescent,	133.44
Impulsio quid,	133.12
Impulsio in generatione palam & sanguinem affluum vici- tus,	133.12
Induta inclinatio morbi in hysterica summa praesidia comoda adhuc,	74.10

Index in Tom, V, D, Lud, Merc (b)

[illegible]

Index in Tom. V. D. Lud. Mercati.

[illegible]

Pulvis in hydrops in pueru. & cum causa quam citissime asserenda, & aliorum afflictorum ibi accipiendum. 223.3
Pulvis durus & inaequalis in pleuride, ob partem inflammata naturam, & sensum tunicatum, quibus videriuntur arteria, & ob tensionem ab humore charum, sanguinem aut huius copia, sensum inaequalitatem ferens dicitur. 19.7
Pulvis & respiratorum motum cum calorem grauiorem ne, qui in corde mobilis, vel fixus est à natura creatus. 170.8.9
Pulvis & respiratio non est motus à natura inflatus in gratia calorem radiale tendit, sed inflatus, qui compressione arteriarum in omnes partes diffunditur. 170.8. & 171.9
Pulvis mirabilis efficacia pro roborando & attemperando iecore. 25.24
Pulvis mirabilis ad singultum. 57.20
Pulvis calculum citra manentes. 33.34
Purgatio doloris causa in pleuritide, ex Galeni sententia, cui minime assensit nostrum, quidam censet, qui Galenum falsi crediderunt. Galeni tamen sententia ad huc usque tenorem defenditur. 59.3
Purgatio lenis & roborans ad simul eligens pharmatum in calcula afflicto. 69.14
Purgatio mirabile leniter & suaviter in colico dolore. 197.19
Purgatio in infantium cause adducenda. 190.16
Purgatio in blandu quando totum visileat, in principio, in verum, aut autem. 112.2
Purgatio citius in puerulo & infantium quàm premissa exercenda. 190.15
Purgatio formula in squalido iecore, & hypochondriaca melancholia. 159.19.20
Purgatio in infantibus cause agenda, & cur. 190.16
Purgatio in pueru quo consilio per agenda. 186.18
Purgatio in laborante lethibilibus & angustis viciis. 142.19
Purgatio familiarum valde obstrictum ut sic instituta. 217.11
Pur intra thoracem fluctuans qualiter educendum. 61. & 63.19
Pur ut cer effundat. 63.19
Pur qua infundat. 116.
Pur qua coarctant. 63.31
Pustula. 251.4
Pustularubentes qualiter curentur. 256.16
Pustula & vitium in capitis infantium natura solum committenda. 255.13
Pustula capiti si febris accesserit, aut aliquid ex venis genere subit, qualiter curentur. 256.13
Pustula scabiei si accendat contabescencia, usque ad etiam mortui aut periculi esset, quid agenda. 256.14
Pustularum generatio. varietas & calor, ex qua materia promerit. 255.4
Pustula exulceratio e, & obstricta, qui citius effluencia. 255.4 & seqq.

R.

Quale nam vitium incidit floruit in angina pueri, que ex improbe crumina cantharidis accidet. 1.4
Qualis morbus in epilepsia. 8.1. & 4
Qualis esse oportet caloris in subditi innati calore deficiente. 134.46
Qualitas delectoria humorum linemium ad gustum & sanum in morbo Hispanie petrotillo appellata. 135.3
Qualitas visus in pueru febricitantibus humillatim aperiet. 248.8
Qualis humoris in malarum causa in puerulo, & qua natura, & salubri. 207.3 & 4
Quantitas alimentis mutanda in puerulo acuto morbo laborantibus. 248.6
Qualiter angine species, sue pueri, si recte legimus, sic, in meatu-

um angustia, qua in faucibus vivente ore cernitur, confusio-
nda est. 1.2
Qua, ascedenda, cur ingenti potu sibi minime fidari videatur. 12.3
Quaritur quid sit viciis quo sensum calum mouet in fame. 13.7
Quasi cur sensorium in fame, sic vnum, vnum tantum, & vna potentia tangens, & appetens: duplici patibet affectu: humor: sit & fame. 15.10
Qua labet, quae humoris in asphyxia, ut mature separaretur à nativitate & an in putrat. Accusatur animus & consilium in consuetudine auditorum placui detegitur. 22.14
Qua à calido duris coagulatur, nunquam emoluitur, qua à frigore tunc sunt mollior oportet, utique, tamen sine à calore exaurienti humidum, sine à frigore experimente coarctat, nunquam mollior contingit. 29.3.9
Qua medicamenta in autem infundenda, & quid in infundendo. 70.2
Qua medicamenta sine chalybe aptenda, & in loco infundenda. 219.16
Qua ostendunt esse minus superacuum cordis calorem, secundum naturam esse febrilem. 171.11.22.13.14.15. & 16
Qua consideranda in reuocatione puerperii & mensium. 187.6. vsque ad n. 14
Quid in immoranda in reuocatione puerperii, aut mensium. 187.6.7.8.9.10.11. & 12
Quatuor signa calculi recte consideranda iuxta Hippocratem. 4. de morb.
Quatuor in qualibet morbi curatione inueiganda, morbi natura, causa, & symptomata, & periculi, quod minatur dignitas. 27.3
Quatuor consideranda in reuocata puerperii ad supernas partes. 188.12
Quatuor simplex species. 42.7
Quatuor in consuetudine non est motus priuatio, sed alii quatuor. 41.7
Quatuor membrorum manifestum facilius sit actio. 43.7
Quatuor membrorum manifestum alii quatuor est aduersum quendam sensum. 116.
Quatuor conuulsi partium, labor partium dicendum quem citius. 47.7
Quatuor calorem innatum, & infensum digerens statum, etiam si vna calorem, naturae calorem, & temperamenti, ob accidens aliquod, idem cognatur febri elementali, & innato, qui de reuocatione tantum exornatur, & emoluitur differencia distinguitur. 14.5
Quatuor rationum ostendunt, calorem cordis febrilem non esse alii naturalem & cognatum. 171.11. & seqq. vsq. ad fin.
Quid morbi pueri actus ratione efficiuntur. 207.1
Quorundam sententia confutata circa causam agentem generationis calculorum. 29.7

R.

Radialis humoris defecit & calorem natum vici quo ad augent. 134.45
Remota quinquae differentia & causa. 242.2
Ratio redditur cur puella epileptica ante debitum tempus menstruat fluxum accessibus vixit epilepsia cum graui sensum opprimit. & valida morbum committit. 8.5
Ratio formalis, pertinet ad sensum calum ori venteris, aut ad appetitum. 13.7
Recidiva quando expectanda. 117.28
Recidiva non esse semper expectanda. 117.28
Recidiva expectata in febri acuta, iuxta medicam praeparatam sine notu coitione nullum reciduum fecit morbum. 199.12. & seqq.
Reciproca morborum actio in humida afflicto. 131.33
Recrementorum vitio ex viro contralto vi subueniendum. 255.13
Recrementorum vitium ex viro contraltum fortatim cum causa

- causa, quod medicamentis demoliri non licet,* 157. 11. 12
Rei dubia & obscura rationibus probabilibus explicanda, 124. 8
Resolventium praesidia, 137. 19
Resolventia aëria, 136. 11
Resolventium visum variis suffragiis 136. 11
Respirandi difficultas cur debetis accedens febre, 84. 3
Respiratio, vide Nativitas, Remissio, Vires.
Respiratrice interius longius redduntur excrementa sanguinis
etiam per ipsa, quia incipit, non pericula est demulsi,
 10. 3
Respiratrice longius, haemorrhagi quae, infirma efficitur, & in-
cremunt a proprietate gignuntur et aliter a pultrice vero vi-
tuat a tenuitate, & per longa intervalia, sanguis excrevitur
visum reverent malicia similis, 10. 3
Rhebarbarum in principio morbi & in aëre sententia cur vitan-
dam, 151. 18
Rhebarbari legalis visum quando locum habeat, 151.
Rhebarbari officii visum salu commodum pro suffragiis, 18.
 11
Rheumatism affectu quae sine, 127. 19
Rheumatism affectu in triplici sunt differentia, 127. 10
Rheumatism affectu legitima quae, 127. 11
Rheumatism affectu spuria quae, 127. 12
Rheumatism affectu media quae, 128. 13
Rheumatism legitimum qualiter curatur, 128. 14
Rheumatism legitimum curatio non indiget, sed robo-
rantiis, 128. 14
Rheumatism spuria qualiter curatur, 128. 15
Rheumatism affectu in prophylactica curatur, 130. 12
Rheumatism curatio in, 130. 19
Rheumatism affectu in natura & causa, 127. 19
Rheumatism affectu in quatuor capitulis & in transmissione in alia par-
tes fieri dicitur, ut catarrhus, & podagra, & priapismus, & secundum
duos res naturam in dicitur, quia ex totius corporis habituali
intemperantia in principio fortitur, 127. 19
Rheumatism affectu in quatuor duos altera legitima, spuria altera
 127. 11
Rheumatism affectu in eleganter Galen. descriptis lib. 10.
febrim, cap. 7. 127. 11
Rheumatism affectu in curatio, est corporis totius roboratio,
 127. 21
Rheumatism affectu in legitima, ex totius corporis transmissione
conspicitur: spuria vero alicuius partis determinata, 127.
 11. & 21.
Rheumatism affectu in alia media inter priorem & posteriorem,
 127. 12. & 128. 12.
Rheumatism affectu in differentia, 128. 12
Rheumatism affectu in peculiaris in quadam natura in quadam
laborantia, 128. 13
Rheumatism affectu in curatio in accessione, & citra ipsam,
 130. 19. 10. & 31
Rheumatism affectu in curatio in prophylactica, 130. 12
Rheumatism in quadam magnifici laborantia in pristina san-
tatem resistitur, 126. 36
Rheumatism affectu in semper partes aliquid habituale obtri-
nent, 135. 40
Retinuerit firmiora in reddendum facilius, 216. 1
Retinuerit humorum in suppressione purperis ac mensuris, qui-
bis consulendum, 187. 6. & seq.
Retinuerit purperis ad pancreas, mesenterium, si tenentur, sicut & apur,
& alias partes, quae symptomata parat, 187. 6. & seq.
Retinuerit purperis ad superiora partes, quomodo variis generis
alia artis praecipit, & de hac re quatuor consideranda, quae
magis per se conferunt, 187. 12. 13
Retinuerit sanguinis aut purperis suppressi ad maiora vasa, quo-
pale sanguis mittendus pro suppressione & febris praesiden-
tia, 188. 17. & 18
Retinuerit purperis ad partem quamquam determinatam, vi-
plentiam pulmone, & quamquam aliam quid agere opor-
teat 189. 20
Retinuerit purperis ad partem quamquam determinatam, unde
sanguinem mittere expediat, & an liceat cathartico vi-
medicamentis, 189. 12
Retinuerit purperis ad pancreas, mesenterium, & hypochondria pu-
peris afflata in summo discrimine persistant, quibus nulla
conferat evacuatio nec ex toto, quia conclusum in vasa & in
ipsa humorum multitudine impingit magis neque ex bra-
chio, quia fieri etiam ad superiora, nec cathartici, quia id opor-
tunc criminari non potest, 190. 11. 16. & 17.
Retinuerit sanguine ad pancreas in purperis, unde citius se-
ctum, 190. 16
Retinuerit sanguinis ad pancreas, ventriculum, mesenterium, om-
nium deterrimum ostenditur, & fieri debet evacuatio per
propria emunctoria, 190. 17
Retinuerit sanguinis ad pancreas, mesenterium & hypochondria,
propria natura impingit in excrementitia sed etiam multo-
plici labor infestum, 190. 27
Retinuerit humorum ad pancreas, mesenterium & in manifestis hyp-
ochondriarum, rationem est an xilium rei cathartici, & quae medi-
camentis iandictis statuenda, 191. 18. 19.
 & 30
Retinuerit prolepti intestini, omnes peritonaei aut intestini
praecipit, 143. 9. & seq.
Resistoria alendi methodus pro tabido gallico, 122. 15
Reliquis praeterea facit rationem continentia medicamenta,
 12. 10
Remedia Gallica alexipharmica, 121. 14. resistoria ibid.
Remedium praesentia in arduum generatorem, 131. 31
Remittit in desperat a subsistit per quae fiat, 114. 46
Remittit in remittit in quae praesentia, 18. 29
Repellentia, diffinitionis, artemperantia, dermatoria, & praeci-
dia quae lege in phlegmaticis adhibenda, 46. 3
Repellentia visum cerebro bilioso sanguine irrigata, ibid.
Repellentia pro in phlegmaticis remittit ex ferendo sanguine, mira
venas cerebri, aut membranarum, ibid.
Ribes nigra folia mirum in modum lapides frangunt, 141.
 5.
Ruber in abscessum vult, 164. 9
Ruber in partibus sanis vult a tribus causis effluere, 165. 9
 S.
Salu visum in lactu parvi a te commodum, 199. 11
Sali vult in apertum pro inducenda corporum pingue-
tudine, 180. 11
Salsamentum ex rebus gustu graissimis salu ducit a te aper-
ter, & quibus alimetur in agere passum, ostenditur, 17.
 18. & seq.
Saphatum, 173. 2
Saphatum quid a timore differat, 47. 2
Saphatum quid a timore & Rheuma, 288. 1
Saphatum quo differt ab Aleopexia & timore, 27. 2
Sanguis in cerebrum effusus in epilepsia, quid praesit ad eum
generationem, 10. 2
Sanguis in cerebrum venas bilium capitis gravitatem in-
rebrum tamen effusus epilepsiam excitat, & quae modo,
 & seq.
Sanguis pro tempore mittendus in purperis, 180. 11
Sanguis separatus ad mensuram purgatum Lendabulo sub-
stantia, 107. 1
Sanguis immixtus, & semen animum transmittentem no-
xium, ex huius impotentia, & idem vultate, ad mensuram
statum perducitur corripit, 18. 1
 & seq.
Sanguis vi quae delictis, multa modum variis parit, 48.
 10.
Sanguis crudus dicitur duobus modis, 1.
Sanguis in vitro suppressus quidum signis cognoscatur
in,
Sanguis in vitro afflatus subita in eum coarctat in

Index in Tom. V. D. Lud. Mercati.

Stuper eruerit à regione recti afflicti, nephritici doloris signum pathogenosum, 32.23
Sudor à partibus meatibus laryngis humores effusos non arguitur, sed difficultas respiratoria, aliquam differentiam indicant: gutturum vero angustiam legitimam inflammationis masculinam afflicti generi, ab alia causis illegitimam & spuriam, §. 1
Sudores effluunt in masculis in laryngis, aut pharyngis minora partibus uulnibus haurire oportet, & hinc gratia sputum quidam mirabili defrivitur, 7.9
Sudoris sensum quare non contingat, sensu traduntur, 17.
17
Sudor cur non fiat, ibid.
Sudamina, 253.4
Sudamina quo pacto fiant, ibid.
Sudatorium in paralyti pro pauperibus, 18.23
Sudor synopticus quo, qualis, & quid à diaphoretico differat, 145.9
Sudores synoptici quibus succrescant causis, 145.10
in sudatione diaphoretica quae consideranda, 145.11
Sudores diaphoretici quibus componendi, 146.12
Sudorem generant causa quae, 179.6
Sudorem minus cui calori adscribendum, 179.7.
Sudorem à corpore quae causa seu potestas expellat, 180.9
Sudores non praeiungunt à solo vaporum motu sed à facultate 182.12
Sudorem praevocantia, 286.19
Sudor ex decore Civitatis commoda, 88.11
Sudores frigidi quibus oriuntur causis, & componantur, 147.
14
Sudores calidi quare ratione erumpant & componantur, 147.
15
Sudor frigidus ex impotencia reitrictric quibus componatur, 147.16
Sudor in matris, 177.1
Sudorem non esse tertie coctionis excrementum, ibid.
Sudor excrementum est tertie regionis, 177.3
Sudorem vitam aliquam speciem naturalem, 141.8
Sudores, dissoluti 143.1. alia duntaxat ab eodem tertie divisione, ibid.
de Sudore synoptico & diaphoretico, 143.6
Sudores praeiunguntur, 145.7
Sudore diaphoretici naturae, differentia & causa, 144.8
Sudore materia quae statuitur, 177.1
Sudor ex coactione strictura diffinitur excrementum tertie coctionis, ex potestate substantiae in uicere praeiungitur, & cum sanguine per venas transmissa per insensibiles corporis vias naturae actione sensibilibus excreantur, ibid.
Sudore diffinitio vulgaris non omnino ex alia videtur, ibid.
Sudore & vitra materia eadem, non tamen excrementum tertie coctionis, ibid.
Sudorem nullo modo solo esse tertie coctionis excrementum, quibusdam rationibus ostenditur, ibid.
Sudor esse excrementum per tertiam regionem diffusum, non tamen excrementum, 177.2. & 3.
Sudoris materia ex Hippocrati libro de flatibus, & 4. de morbis, 177.3
Sudore generationem huius molis possit pari carnis, & rei huius ratio traditur, 273.3. & 4.
Sudoris materia quae statuitur, 178.5
Sudore aut evaporatione quae expurgari nata sunt, 179
Sudore critica generationem quae causa praecedant, 178.5
Sudor quomodo concretus quidem fiat, 179.1. & 6.
Sudorem esse tertie coctionis excrementum, quo modo intelligendum, 179.6
Sudor in tertie regione formam accipit, ibid.
Sudoris materia in secunda regione separatur, vel resensualem in omni ratione generat, 179.6.7
Sudore modis generationis, 179.6.7
Sudor non in solis generis venis, & vnde id consistit, 179.7

Sudor nunquid praeter calorem possit aliquam aliam potentiam, quae in eius excretionem quidpiam operetur, 180.8
& 9
Sudor causam agentem habet vim expultricem, 180.9
Sudore ex pellendo non opus est sensu, 180.9.10
Sudor si sponte erumpit & absque ulla actione, idem esse semper iudicium acutorem in morborum, atque idem exteri, 181.10. & 11
Sudore à medio sursum perniciosis, si à lenitate fierent, esset omnium salutis, quod adnervatur rei natura, 181.11.12
Sudore in capiti causa, 181.11
Sudore non descendente ad inferiores partes, summum iudicium indicatur, 181.12
Sudor si sponte fieri à lenitate, semper eodem fieri modo, & tamen praevocantem indicant, 181.12
Sudorem praevocantem in partibus, in quibus erumpere videtur exanthemata, 181.19
Sudore & paralyti effectus, 39.15
Sudorem ex sparsa a parte mirifici urinae stillicidio, & incantationis profuerunt, 103.11
Sudor quidpiam nunquid naturalis, 141.2
Sudor simplex differentia naturalis, contra naturam, & media, 143.1. & 3.
Sudationis epidermici praeiungitur, & tamen eadem, 143.7
Sudores salubres vitam coctionem possunt, 149.10
Sudores synoptici, & singulorum praevocantia, 149.11. & 12
Sudor frigidus tristitia erumpere afflicti, 147.14
Sudore si ignis modula, 146.12.13
Sudor frigidus ex impotencia reitrictric magnopere periculosus, & cum praevocantia, 147.16
Suffragia in triplici differentia, 161.12
Suffragia qualiter da moneri possunt, ibid.
Suffragium videri cura non ratio, 74.19
Suffragium videri duo necessario causa, 71.10
Suffragium videri legimus & illegitima causa, 71.12
Suffragium quibus modis & causis fiat, 81.23
Suffragium secunda speciei, 81.30
Suffragium curandi ratio, 81.31
Suppressio urinae ex impotencia facultatum, quibus solum patet & curatur, 141.6
Suppressio urinae ex flatu quibus curatur, 141.7
Suppressio urinae ex lapide quibus curatur, 141.4
Suppressio mercurii in uicere in uicere absterge sanguine misce solo de malis oportet, & quando fecit, 157.3. & seqq.
Suppressio urinae ex potestate consideratur & indicatur, 140.1
Suppressio urinae in partibus causa, 140.1
Suppressio urinae vel quia non erubuit, vel quia non recipitur, vel quia recepta non mutatur, & singulorum consideratio in partibus, 140.2
Suppressionem seditu, vitam neque epidermici, neque huius, neque patrida, 61.18
Sudore ex Graeco, 310
Sudore praeiungitur qui fiat, 91.11
Sudore praeiungitur nullo auxilio adhibendo, 91.11
Sudore praeiungitur quibus curatur, 91.17
Sudorem praevocantem opussum, 93.17
Symptomata in alium locum diabete ad quam facilius possunt, 100.3
Symptomatum quod genus afflicti venis incidit in diabete, 100.3. & 4.
Symptomata dentitionis, 109.8
Synoptici & diaphoretici sudoris, & quales eorum causa, 143.6
Synoptici & diaphoretici sudoris differentia, 149.9
Synoptici & frigidi sudoris causa & afflicti partes, 149.9.10
Synoptici & frigidi sudoris periculum, ibid.
Synopticos sudores quatuor causa generant, quae vel spiritum vitalem alterant, distrahunt, suffocant, interceptant, & corruptant, vel quae substantiam immutant, aut ventriculi, & corporis universi exhaerant, laesant, & de

vrant, aut malefuitate depopulantur, v. Pardonifima febris	
anque cordis figuram angustia, apprefione & coarctatione	149.9.&10
Syrupus fluxionem diuerfem,	7.9
Syrupus menfif euacuat,	10.15
Syrupus purgatiuus,	11.17
Synapocismus medicamentum filiofium,	146.12
Syrupus Mercati ad tremorem,	3.9
Syrupus Mercati pro appetitu,	18.31
Syrupus antilem ex mercuriali & femine caribami propolaceo,	99.17
Syrupus vide Serapium.	

T.

Tabea reitiffima ad conuerfionem reliquias humorum traf-	
forum in tremore fpiritu,	4.12
Tabea membrif paralif confectiui embibenda,	39.19
Tailu leuiter afficitur per motum conuulfum, & fpiritus trem-	
or, quia caufa fenfus ingruit, vif habetualiter opera-	3.6
Tailu erit venericuli, alimentis quidam fenfus, ad alibi differre	
videtur,	12.4
Tailu erit ventriculi ex quiffiffimum & cur ita creatur,	
12.4	
Tailu erit ventriculi in appetitu gratiam auditum,	11.4
Tailu non fieri maleficum nifi grauis damnum,	161.21
Tactur motu & motu fpiritu redditur in pofta epileptica,	
qua maffa carotina, erat intus in oculis, cordis vicin	
partes manibus vnguitur, quia deinde conuulatur, & cur hoc	
contingit,	9.5
Tandiu fepit hunc, quandoque cerebrum quiescit, & de hoc	
Hippocrati, & Plinio locum eleganter explicatur,	48.10
Temperies affecta parit quomodo propugnanda in rheumatismo	
134.48	
Temperies quibus incenda,	134.48
Tenditum dicitur in conuulfis vt foluendo,	67.18
Tendo in talid motibus eff agens caufa, quae effa retrahit	
ur, quia ipfi colligata fuit,	41.9
Tenefmus quid,	118.1
Tenefmus quibus oritur caufa, 129.2. dignotio cauffarum,	
ibid.	
Tenefmus intermitit,	119.4
Tenefmus afufus quidam egrediendi cupiditas eff fine magna	
excretion,	118.8
Tenefmus defcriptio elegans ex Hippocrate,	118.8
Tenefmus caufa & dignotio,	129.2.&3
Tenefmus curatio tribus capitulis comprehenfa,	129.4
Tertia corporis regio non quam fiderem ex fe fentit, qui natu-	
ralis fit,	178.4
Theriac pueru noxia,	203.11
Theriac confuffio hifteric proficua,	75.17
Theriac per feruorem candens aperit,	43.23
Tinea faciem & brachia occupauerit, quibus curatur,	176.19
Tinea fufi dicta,	271.1
In Tinea cer caput pice non obducendum,	177.9
Tinea veram curandi ratio,	274.7
Tinea leuiter curatio,	271.8
Tinea antiquioris curatio,	277.9
ad Tineam topica lenia,	277.10
ad Tineam interiofam,	276.14
ad Tineam topica fortiora,	276.16
Tinea fpeciei tres tribus modis diftinguitur,	274.4
Tinea in affluu, cui cotagium accedit, cur difficulter curatur,	
facilior fuit,	274.6
Tinea fufi fpeciei,	173.3
Tinea fufi fpeciei,	174.3
Tinea explicatio & medela,	173.2
Tinnitus aurium falfa quaedam eff fuit apparet foni repra-	

sentantur intra auditu organum,	89.14
Tinnitus caufa duplex, quaedam ex parte potius & videri,	
quaedam ex parte obiecti & medi,	193.20
Tinnitus facit flatu, qui audiendus corrumpt auditum,	91.
11	
Tinnitus hifteric contingere folet, vel per confenfum mali	
caufa aliunde tranfmiffa, vel intra ipfum organum geni-	
ta	101.
Tinnitus natura & caufa,	89.14
Tinnitus tinnus fuffuffioni fimilis,	89.14
Tinnitus aurium fufi ad modum fuffuffioni offenditur,	91.
11	
Tinnitus aurium indicium,	91.11
Tinnitus in grauem auditum & in funditatem tranfmittit,	91.
11.	
Tinnitus omnium gratias, qui ex flatu aut vapore cum fpiritu	
inficitur fubij, fufuffionem auditus nerui, cum in perpo-	
ritum tinnitum verfatur auditum,	91.11
Tinnitus cum in grauem auditum mutationem fubij rapit,	
aut flatu vixit circa aeterni congenium exiffit, & rei	
humoratio redditur,	91.11
Tinnitus aurium curatio, neque temere aggrediri,	91.12
Tinnitus quae caufa propofitum laborantem excretion,	91.
11.13	
Tinnitus curatiuum vnde licet ad fufuffari,	91.13
Tinnitus curatio ab exurgenti medicamento band inenda,	
neque ab excretion fufuffari aeterni,	91.13
Tinnitus quomodo curatiuum progreditur, & cauffique, & medica-	
mentis,	91.13
Tinnitus vide aurium.	
Topica proficua in aui proidentia,	117.5
Topatum vfus curatur in aui proidentia,	118.12
Tractatio alimentis eff alium vitale,	118.13
Tractatio vitiu, vt diffufi a tractu non vitiu, 118.	
13	
Tractum & pulfus in vitiu, quomodo fiat, & quibus inftru-	
mentis,	118.3
Transfufionem alium duplex generis, quorum alterum ad	
vita potit, alterum vitiu,	114.10
Transfusio hepatica diftincta in hydrotem,	11.14
Tremor fpiritus inter dum in paralifm migrat, & externis aucu-	
lis vitiu adhibetur,	4.13
Tremor fpiritus & motu eff nullum, in quibus diffuffant & con-	
ueniant,	105.2.2
Tremor fpiritus diffufi a motu conuulfum aeterni cauffa princi-	
pui effufi,	2.4
Tremor fpiritus fufi a faciliare motu animalis, circa vitiu a-	
uiopterium,	2.4
Tremor fpiritus modum motu eff inter tremor & vitiu, & mo-	
uam conuulfum,	1.4
Tremor fpiritus fenfuum fufi vitiu, comprobatur,	2.5
Tremor fpiritus eff modum inter legumum & motum conuul-	
fum,	105.1.2
Tremor fpiritus fenfuum fufi vitiu, comprobatur,	1.1.&2
Tremor fpiritus fufi,	2.3
Tremor fpiritus cauffa,	3.6
Tremor fpiritus praefigium,	3.7
Tremor fpiritus curandi ratio,	3.8
Tremor fpiritus naturae,	105.1.1
Tres grauior affluu laborantem quendam temerem phre-	
nem, typhomania, & lethargum, qui ab omnibus Dies afflu-	
liberatur,	45.2
Tres cauffae laborantem excretionem in alui effufione,	
& fufuffarum praefida,	95.7
Tremor confufum, quae ad epilepfiam gignendam concutunt	
confufum,	115.8
Tria expendenda in purpura fuffuffione, febre acuta, aut in-	
terpiffa,	118.17.18.19
Triplex modus intellectus animae ab omni a corpore, & v-	
itiu, quae duplex eff, aut quae in eff flatu nullo vitiu corpo-	
re eff,	

per instrumenta, ut a illo contemplantur, vel quae cernuntur ha-	
bet phantasiae coeque acrium,	169.3. & 4
Triplex calor modum consideratur in ventriculo ad efficiendi-	
plum, quatenus alimentorum est effectus,	53.4
Triplex creditur differentiam frusta accipit quidam con-	
fer,	54.6
Trochisci muscati,	150.11
Tumet quoniam in abhyssum trahitur facit,	165.5
Tumet etiam motu abhysso,	165.8
Tumet cum flatu quibus dissociatur,	172.7
Tumorem in cute et in pemptum duplex natura,	180.3
Tumoris ventris puerorum causa,	214.2
Tumoris ventris puerorum, cum alia morbi in quo migrat, di-	
gnosis & praesentia,	214.1
Tumores verum omnes in abhyssum degenerant, ex solo qui	
in suppurationem iterantur,	165.5
Tumores faciem & guttur, tumet si parvi granulati tamen	
necesse est malignam causam,	126.5
Tussis & effluuium respiratur infans,	221.1
Tussis quid,	75.2
Tussis legitima,	76.3
Tussis spuria,	76.4
Tussis cui potentia pertinet,	76.5
Tussis est videretur infans thoracis effluuium, quia plerumque spi-	
ritum erumpit, ut quatenus, vbius sunt in effluuium pulmonum & a-	
teria, exiret,	75.2
Tussis duo consideranda exhibet quoad partem afflictam, &	
quoad aliam, quia tumet si morbi non sunt, ad tussim tamen	
molestandam excitantur,	75.2. & seq.
Tussis non pertinet ad afflictam partem intra thoracem, sed ad	
musculos thoracem mouentes in gratiam intercepti humoris	
à re aliqua impediti,	76.3
Tussis alia legitima, alia illegitima, & spuria, hac ad regularem,	
illa ad anormalem potentiam spectat,	76.3. & 4
Tussis missa est quodammodo altiorum ex naturali & a-	
nomali, quo modo intelligendum,	76.4. & 5
Tussis morbum sequitur in vitiis spirituum existentibus, sympto-	
ma vero in musculis thoracis,	76.4. & 5
Tussis quaecumque excitatur ab inaequali intemperie,	47.9
Tussis excitari potest ab indurata aëritate in arteria aëria	
pulmonum, ex Galeni sententia, repleta ex aëritate, quia in	
arteria est membrana,	47.9. & seq.
Tussis ex capitis fluxu genita, habet consilio scilicet torata,	
	47.10
Tussis in pleuritide causa redditur,	59.5
ad Tussim qua causa potentia mouetur,	77.8
Tussis ex catarrhe caracis,	77.10
Tussis cupiditas, & horum appellata, non est animi desiderium,	
ut nomen putat censor, ac si intentionalis illa solum alio a-	
nimo libere instrumentum vim cussendi deserret, non intem-	
peries inaequalis,	54.4
Tympana vitrum ceteris hydropicis periculosior,	25.16
Tympania quid & quomplex,	50.13
Tympania essentia ex natura,	50.13
Tympania mutatio in leucargum,	51.14
Tympania duplex, altera a legumina, altera a spuria,	50.13
Tympania legitima, modis afflicti inter praesentiam legumi-	
nam, & per vim leucargum, nempe ex bile succi, ex quibus v-	
teris, afflicti gignitur, nempe ex bile & pituita,	50.13
Tympania spuria ex illegitima praesentia per virgationem	
bilis flava, & ex pituita, quia cerebrum madefcit,	50.13
Tympania (quae ex bile & pituita permixta) correpti	
aliquando sunt ad formam praesentiam, quia magis pituita	
cerebrum madefcit, praesentia autem bile virgationem, ve-	
luciusque amem delit, ut causa praesentia aqua Gal li.	
10. Perce.	
Tympania mixta auxiliis opus est in subsidium mixta bilis &	
pituita,	50.13. & 14

Vapor & sudor non est eadem substantia,	180.9
Vapor non effertur ex corporibus vacuatis, ut ex non vi-	
uacatis,	180.9.10
Vapores ad animum leuipositiorem in vacuatis corporib. ma-	
gnantur,	180.10
Vapores & sudores vbius generari, quocumque morbo,	181.
10. & 11	
Vapores & sudores morbi à potentia vitali effunditur,	181.18
Vapores & sudores expulsiões, ex alio morbo effunditur	
effluuiis,	181.11.12
Vapores effluuiationem aëris crassati carboni comitatur in-	
teritum fluxu versus fontes, quae effluuium promittit dicitur	
uicem,	6.4
Variales vnde dicta,	279.2.
Variales & merbillorum tractatio sex partibus distribuitur,	
279.3	
Variales appellati vnde,	279.2
Variales differentia,	281.6
Variales à morbillis differunt materia, & alore, causa effluuii,	
eruptio modo, & partibus,	281.6
Variales à morbillis ex quae materia,	281.7
Variales à morbillis prae causam materiam requirunt a-	
liis effluuiis externis, & morbum, & quae sit,	282.9
Variales à morbillorum praesagium,	283.12
Variales à morbillorum signa salutaria, & lethalia,	
283.14	
Variales curatio,	284.18
Variales à morbillis quid differant, 281.6. quid differant ab a-	
liis casu sudoratum, 281.6. quid signi cognoscantur, im-	
minentes aut incipientes,	281.7
Variales à morbillis ex quibus principii, quae materia & quo	
modo progignatur,	281.8
Variales à morbillorum natura,	281.9
Variales à morbillorum causa praecautio morbo,	
283.10	
In Variales homines deinde in modis incidenti,	282.10
in Variales à morbillis quibus signis periculum aut securitatem	
praesentia,	281.11
Variales principii 283.12. augmentum, 13. fluxum, 13	
Variales quae corpora magis obnoxia,	283.13
Variales quibus partibus magis eliciantur,	283.13
in Variales signa salutaria aut periculi praesagium quoniam sit,	
283.14	
Variales salubritatem quoniam,	284.14
Variales signa dicitur quoniam,	284.14
Variales curatio quae methodo & ratione sit,	284.15
In Variales à morbillis quibus curatio morbum, quo modo aut	
tempore vitandum,	284.16
In Variales vitium & quidam sanguis mittendum, 284.17.18.17	
In Variales à morbillis vitium vitium adhibendum, 284.18.17	
In Variales vitium purgandum, 286.18. vitium sudor pro-	
duci,	281.19
In Variales quibus humorum effluuiis attendendum, 287.	
22. an licet semper natura morbum adiuuat,	287.23
In Variales à morbillis quibus membra roborantur, & exte-	
na praecautur,	284.25
In Variales à morbillis qualiter oculi, nares, fentes, pulmo, pa-	
lata, lingua & es curandi, 288.25. 26. 27. 28. quali-	
ter alia fluxum sistendum, 289.29. articuli quibus praesentia	
289.30. quid cum variolis agendum, 289.31. quando &	
quibus aperienda,	289.32
Variales quibus aperienda, 289.32. an extendendi variis, 290.	
33. crusta & squama qualiter depellenda, 290.34. et artus	
ritus qualiter poluenda, 290.35. vitium in eo qualiter in-	
sistendum, 290.36. idem & per vim in eo qualiter requiratur,	
291.17	
Vena sili in pueris epilepsia ex brachio longi diutius inter-	
uallit,	10.16
Venerum abundanter raro per consensum holium purgati,	
178.5	

